

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Katedra jihoslovanských a balkanistických studií

Bakalářská práce

Eliška Bernardová

Literární stopy Zofky Kveder v českém periodickém tisku mezi lety 1900 a 1906

Literary Traces of Zofka Kveder in Czech Periodicals between the Years 1900
and 1906

Praha 2013

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Alenka Jensterle-Doležalová, Ph.D. CSc.

Poděkování:

Ráda bych poděkovala Doc. PhDr. Alence Jensterle-Doležalové, Ph.D. CSc. za trpělivé a vstřícné vedení mé bakalářské práce, cenné rady a odborný dohled. Dík patří také Doc. Dr. Katji Mihurko Poniž za ochotnou pomoc s hledáním slovinských materiálů.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 18. srpna 2013

.....
Eliška Bernardová

Klíčová slova (česky)

Zofka Kveder, pražské období Zofky Kveder, slovinská literatura, periodický tisk

Klíčová slova (anglicky):

Zofka Kveder, Zofka Kveder's Prague period, slovene literature, periodical press

Abstrakt (česky)

Tématem bakalářské práce je působení slovinské spisovatelky Zofky Kveder v českém periodickém tisku. Zaměří se na dobu autorčina pobytu v Praze od roku 1900 do roku 1906. Cílem práce bude prozkoumat, v jakých typech dobového periodického tisku publikovala, která svá díla zde otiskla a tyto texty analyzovat v kontextu jejího celoživotního díla a dobové slovinské a evropské literární tvorby. Dalším cílem bude zjistit, jestli byly všechny její v Čechách publikované texty otištěny nebo vydány i ve Slovinsku. Pozornost bude věnována také autorčině spolupráci se Zdenkou Háskovou, její přítelkyní a překladatelkou do češtiny.

Abstract (in English):

The topic of the undergraduate thesis is the activity of the Slovene writer Zofka Kveder in the Czech periodical press. It focuses on the period of author's stay in Prague from 1900 to 1906. The aim of the thesis is to examine what types of periodical press she published in, which of her works she printed there and to analyse these texts in the context of her lifework and of the period Slovene and European literary work. Another aim is to find out whether all her texts published in the Czech Republic were printed in Slovenia as well. The attention is also paid to the author's cooperation with Zdenka Hásková, her friend and the translator into Czech.

OBSAH

1	Úvod	6
2	Životní cesta Zofky Kveder	8
3	Zofka Kveder v kontextu slovinské, české a rakouské moderny.....	11
4	Publikační činnost	15
4.1	<i>Tematické rozpětí beletristických textů</i>	17
4.2	<i>Texty publikované i ve slovinském tisku</i>	19
4.2.1	Obráz ženské identity	19
4.2.2	Podoby mateřství	22
4.2.3	Touha ženy po lásce a problematika partnerského vztahu.....	23
4.2.4	Tematizace pocitů a prožitků subjektu	25
4.2.5	Nemocný muž a zdravá žena.....	26
4.2.6	Sociální tematika	28
4.2.7	Vliv prostoru na subjekt.....	31
4.2.8	Tematizace umělecké tvorby.....	32
4.2.9	Texty autobiografické	33
4.3	<i>Texty ve Slovinsku nepublikované</i>	35
4.3.1	Na Lidu.....	35
4.3.2	Legenda.....	36
4.4	<i>Publicistické texty</i>	37
5	Překladatelé textů Zofky Kveder	41
6	Závěr	43
7	Použitá literatura	45
	Příloha – Bibliografie textů Zofky Kveder vydaných mezi lety 1900 a 1906 v českém periodickém tisku.....	50

1 Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na českou publikační činnost slovinské spisovatelky Zofky Kveder (1878–1926). Literární opus této prozaičky z generace slovinské moderny je značně provázán s českým, respektive pražským prostředím počátku 20. století. Roku 1900 se ve svých 22 letech přestěhovala do Prahy, kde žila až do roku 1906. Žila zde ve vztahu s chorvatským dekadentním básníkem Vladimírem Jelovškem, který měl styky s českou intelektuální elitou. Díky němu se seznámila s některými českými spisovateli a po celý svůj pobyt v Praze se čile účastnila místního kulturního života. Zvláště inspirativní pro ni bylo setkávání s ženskými autorkami a navštěvování salónu Růženy Svobodové. Značný význam pro její osobní i tvůrčí život mělo hluboké přátelství se spisovatelkou a literární kritičkou Zdenkou Háskovou.

Zofka Kveder v Čechách hojně publikovala v periodickém tisku. Zpočátku ji otiskovali jen skrovně, jako cizinka zde neměla příliš otevřené dveře. Přesto v českých časopisech a novinách zanechala stopu a během svého pražského pobytu si zde vybudovala jméno. Velký podíl na tom měly také dvě knihy povídek, které zde v letech 1904 a 1906 vydala v překladu Zdenky Háskové. Nejvíce byla díla Zofky Kveder vydávána až po jejím odchodu z Prahy. Časopisecky vyšlo největší množství její prózy mezi lety 1908 a 1910 a do roku 1915 zde vyšlo ještě dalších 7 jejích knih v českém překladu.

Ve své práci se zaměřím na příspěvky Zofky Kveder v českém periodickém tisku mezi lety 1900 a 1906, tedy na texty otištěné za jejího pobytu v Praze. Zajímá mě, v jakých typech periodik vydávala, zda vydávala v jednotlivých časopisech a novinách rozdílné typy textů, zda se příspěvky opakují a s jakým intervalem. Cílem bude také zjistit, zda byly všechny texty publikovány i v originále ve Slovinsku. Součástí práce bude rovněž srovnání vybraných překladů s originály. V této části se zaměřím na překlady Zdenky Háskové, která Zofku Kveder často hodnotila a místy jí některé detaily v jejích textech vytýkala. Je tedy možné, že ve svých překladech do textů zasahovala.

Při sběru materiálu jsem vycházela z bibliografie zahrnuté do diplomové práce Evy Miklavčičové *Pražské období spisovatelky Zofky Kvedrové*¹. Bibliografie mi byla velmi cenným východiskem, při prohlížení periodik jsem však zjistila, že není zcela kompletní.

¹ MIKLAVČIČOVÁ, Eva. *Pražské období spisovatelky Zofky Kvedrové*. Praha, 1998. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta.

Narazila jsem na několik povídek, které v bibliografii uvedeny nebyly. Snažila jsem se proto prozkoumat všechny ročníky mezi lety 1900 a 1906 těch periodik, ve kterých Zofka Kveder více publikovala, a bibliografii jsem rozšířila. Přesto nemůže být považována za kompletní, příspěvky Zofky Kveder mohou být otištěny ještě v mnoha dalších periodikách. Bibliografie časopiseckých příspěvků bude přiložena na závěr práce.

Ve své práci se nejprve zaměřím na Zofku Kveder jako osobnost a spisovatelku. První kapitola bude věnována jejímu životopisu, v druhé se budu zabývat autorkou jako představitelkou moderny a zároveň jako moderní Středoevropankou. Pozornost bude věnována jak slovinskému, tak českému literárnímu prostředí, s nímž byla v tuto dobu provázána možná více než se slovinským. Následovat bude hlavní část práce, ve které se budu věnovat samotné publikační činnosti Zofky Kveder. Při analýze textů jsem se rozhodla postupovat tematicky – každá kapitola se bude věnovat určitému tématu autorčina díla. Poslední kapitola bude věnována překladům autorčiných textů do češtiny.

2 Životní cesta Zofky Kveder

Zofka Kveder se narodila 22. dubna 1878 v Lublani. Pokřtěna byla jako Sofia, celý život však používala jméno Zofka. Brzy po jejím narození se rodina odstěhovala na venkov. Rodiče si nerozuměli, od čehož se vyvíjela i atmosféra v rodině. Otec pil, matka byla fanatická katolička, děti často bili. Zofka měla ještě dva bratry – Alojzije a Viktora. Mezi lety 1888 a 1894 navštěvovala v Lublani školu u uršulinek. Ve škole nebyla spokojená a na základě své zkušenosti později církevní školy dosti kritizovala. V Lublani nicméně poznala městský způsob života a prožila zde svou první lásku. Proto se po návratu domů cítila osamělá a venkovský život ji nenaplňoval. Vztahy v rodině byly navíc stále horší, otec ji ještě v jejích 19 letech bil. Roku 1897 se tedy rozhodla odejít z domova. Odešla do Lublaně, kde našla zaměstnání v advokátní kanceláři. Prožila zde další lásku, se studentem Josipem Marnem. Vztah trval jen krátce, Zofka si ale díky Marnovi začala dopisovat s jeho přítelem, chorvatským básníkem Vladimírem Jelovškem, který v té době studoval medicínu v Praze.

V Lublani začala na radu několika přátel psát. První povídka – *Kapčev stric* – jí vyšla roku 1898 v časopise *Slovenka*. Začala publikovat ve *Slovenskem narodu*. Setkala se s Antonem Aškercem, který ji velmi dobře přijal a chválil její vypravěčský talent a fantazii. To ji bezpochyby velmi povzbudilo.

Kvedrová toužila odejít do Prahy za Jelovškem. Chtěla zde začít studovat. Její cesta však vedla nejdříve do Terstu, kde se nechala zaměstnat v redakci periodika *Edinost* a jeho ženské přílohy *Slovenka*. V Terstu se zapojila do života místní bohémy. Setkávala se se spisovateli Maricou Nadlišek, Franjem Klemenčičem, Etbinem Kristanem a dalšími. Společně pozorovali noční přístavní život a poznali i prostředí prostitutek. Aby byla Kvedrová nenápadná, začala nosit pánský oblek a krátké vlasy.

V Terstu ji několikrát navštívil Jelovšek. Zamilovali se do sebe, ještě nějakou dobu však žili odděleně, každý svým životem. Po krátkém pobytu u rodičů na venkově pokračovala cesta Zofky Kveder do Švýcarska. Nějaký čas strávila v Curychu, kde se seznámila s dalšími literáty, přátelila se zejména s Bulhary a Rusy. Brzy odešla do Bernu. Měla možnost studovat na místní univerzitě – nebylo tam vyžadováno maturitní vysvědčení. S nadšením začala navštěvovat přednášky, brzy ale zjistila, že nemá dostatek peněz a při studiu se neuživí. Navíc už velmi toužila odejít do Prahy za Jelovškem.

V únoru roku 1900 se Zofka Kveder přestěhovala do Prahy. Začala se vídat s Jelovškem a zapojila se do pražského kulturního života. Zapsala se do literárního a řečnického spolku *Slavia*, setkávala se s českými spisovateli a spisovatelkami, navštěvovala literární salón Růženy Svobodové, poznala Zdenku Háskovou – svou nejlepší přítelkyni a překladatelku – a začala si psát s Ivanem Cankarem. Zdejší kulturní atmosféra v ní vzbudila nový tvůrčí elán, v červnu zde vlastním nákladem vydala svou první knihu, sbírku krátkých črt *Misterij žene*, kterou věnovala Vladimíru Jelovškovi. První pražská léta byla asi nejšťastnějším obdobím jejího života. Byla to léta mladosti, zpočátku velmi šťastného soužití s Jelovškem, života uprostřed inspirujícího kulturního prostředí, léta plná tvůrčí energie. Vztah s Vladimírem Jelovškem se však začal záhy komplikovat. Přestože svou partnerku velmi miloval, neustále se scházel s jinými ženami. Zofka tím velice trpěla.

V únoru 1901 se partnerům narodila dcera Vladoša. Zofka a Vladimír žili i nadále odděleně, každý potřeboval svou svobodu. Sňatek uzavřeli teprve roku 1903, ani po něm však nezačali žít společně. Zofka chtěla zůstat nezávislá. Nebylo to však zdaleka jednoduché. V profesním životě se potýkala s velkými potížemi a žila v trvalé starosti o obživu. Jako cizinka neměla v Praze příliš otevřené dveře. V časopisech a novinách opakovaně odmítali publikovat její texty, dvakrát její rukopis dokonce ztratili nebo její práci otiskli pod cizím jménem. Nemohla najít v podstatě žádné zaměstnání. Neměla stálý příjem, neustále psala, překládala, publikovala ve Slovinsku (*Slovenka, Edinost, Slovan, Slovenski narod, Ljubljanski zvon, Dom in svet* aj.), přispívala do pražských německých novin *Prager Presse*, chorvatských *Agramer Tagblatt*, vídeňského časopisu *Dokumente der Frauen* a dalších. Z českých periodik se jí podařilo proniknout zejména do ženských časopisů. Pravidelný příjem měla teprve od roku 1904, kdy začala redigovat časopis *Domači prijatelj*. Jednalo se o slovinskou verzi listu *Vydrovy besedy*, který vydával pražský výrobce žitné kávy František Vydra jako svůj propagační list. Zde se mohla Zofka Kveder konečně více realizovat.

Vztah s Vladimírem byl stále komplikovanější a Zofka uvažovala, že ho opustí. Začala trpět depresemi. V květnu roku 1906, po ukončení Jelovškova studia, se přestěhovali do Záhřebu. Zofka se tam ale cítila velmi osamělá, chyběli jí pražští přátelé. Vladimír jí byl stále nevěrný a velmi se vzájemně odcizili, přesto se jim narodily ještě dvě děti – 1907 Marija (říkali jí *Pikica* nebo *Maša*) a 1911 Miroslava (*Mirica*). Spory s Jelovškem se nadále stupňovaly, a Zofka se pokusila o sebevraždu. Brzy se začala scházet se sociálním demokratem Jurajem Demetrovičem. Roku 1912 Jelovška definitivně opustila a odešla k Demetrovičovi.

U něj Zofka Kveder našla nové štěstí a harmonii a roku 1914 uzavřeli sňatek. Do jejich života však záhy zasáhla válka. Demetrović byl ve vězení kvůli své politické orientaci a poté co jej pustili, musel odejít na frontu. Další ránou pro Zofku byla smrt Dimitrije Tucoviće, srbského sociálního demokrata, kterého poznala před válkou a zamilovala se do něj. Byl to on, kdo ji přesvědčil, aby napsala svůj první román. Zahynul na frontě. Zofka jej ztvárnila v postavě Kazimira v románu *Hanka*. Brzy zemřela také Zofčina matka, což ji přes jejich chladný vztah velmi silně zasáhlo. Rovněž tuto událost Kvedrová zachytila ve zmíněném románu.

Roku 1917 začala Zofka Kveder spolu s Ženkou Frangeš vydávat časopis *Ženski svijet*. List vzbudil velké nadšení a Zofka získala mnoho spolupracovníků. Přispívali sem například Fran a Minka Govekarovi, Ivan Lah a Ksaver Meško. Kvedrová se začala politicky angažovat, bojovala za myšlenku jihoslovanství a společného státu Srbů, Chorvatů a Slovinců. Po válce se Demetrović stal jedním z nejvýznamnějších chorvatských politiků. Mnoho času trávil v Bělehradě a Zofka byla znovu osamělá. Navíc trpěla kritikou, která na ni útočila ze strany Demetrovićových odpůrců.

Roku 1919 zemřela na zápal plic Vladoša. To byla pro Zofku Kveder obrovská rána, ze které se již nikdy nevzpamatovala. Vyčítala si, že nebyla dobrou matkou, trápila se, že neměly lepší vztah. Kvedrová byla stále více nemocná a trpěla i nezájmem chorvatské společnosti o její dílo. Demetrović navázal v Bělehradě vztah s jinou ženou a Zofku opustil. Roku 1926 se rozvedli. Zofka se znovu pokusila o sebevraždu. Dále už jen ležela a diktovala své hospodyně svou poslední sbírku povídek *Po putevima života*. 20. listopadu 1926 zemřela na mozkovou mrtvici. Existují však domněnky, že spáchala sebevraždu. Pohřbena je na záhřebském hřbitově Mirogoj.

3 Zofka Kveder v kontextu slovinské, české a rakouské moderny

Zofka Kveder spadá svým životem a dílem do období moderny. Svou první povídku, *Kapčev stric*, napsala roku 1898, tedy rok před pomyslným začátkem slovinské moderny – 1899, kdy je vydána Cankarova *Erotika* a Župančičova *Čaša opojnosti*. Autorku však nelze vnímat pouze v kontextu moderny slovinské, ale musíme mít na paměti také modernu vídeňskou, která slovinské modernisty silně ovlivňovala, a také českou, se kterou byla Zofka Kveder v čase svého šestiletého pobytu v Praze v nejbližším styku. V kontaktu byla také s kulturou chorvatskou, a to především prostřednictvím svého muže, básníka Vladimira Jelovška. Do chorvatské kultury se více zařadila až po svém odchodu do Záhřebu a zejména v době svého druhého manželství s Jurajem Demetrovičem.

Kvedrová navazovala na tradici realismu, věnovala se venkovské a sociální tematice, postupně však do jejího díla pronikají také moderní tendence, které ve slovinské literatuře začínají zaznívat. V jejím díle tak vzniká syntéza směrů realisticko-naturalistických s modernistickými, která vychází jednak z domácího společenského a kulturního vývoje, a jednak z vlivů evropských, což je typické pro celou slovinskou modernu.

Především tematicky Zofka Kveder čerpá z prostředí domácího. Sleduje sociální problematiku a ztvárňuje venkovské prostředí a problém vystěhovalectví. Pro tematické zaměření její prózy byl však rozhodující především časopis *Slovenka* – zde se setkala s ženskou otázkou a okamžitě si ji vzala za svou. Pobyt v Terstu, práce v redakci časopisu a přátelství s Maricí Nadlišek, Ivankou Anžič a dalšími spolupracovníky listu ji nadále v její ideové orientaci utvrzoval.

Už v Terstu se Kvedrová postupně začíná seznamovat s českou kulturou. Ve *Slovence* publikoval sérii svých článků o emancipaci žen T. G. Masaryk, jehož názory ji velmi zaujaly. Prostřednictvím Vladimira Jelovška, který zde Zofku Kveder několikrát navštívil, poznala Macharovu sbírku básní *Zde by měly kvést růže*. Byla to její první česká kniha.

Do českého kulturního prostředí se Kvedrová zařadila roku 1900, kdy se přestěhovala do Prahy. Zde se ještě více utvrdila ve svém zaměření na ženskou otázku, která byla v českém prostředí na vyšším vývojovém stupni než ve slovinském. Měla zde zastánce v samotném T. G. Masarykovi, zabýval se jí také J. S. Machar a především české spisovatelky. Setkávala se s osobnostmi kolem Gabriely Preissové a navštěvovala zejména literární salon Růženy Svobodové. Přátelství zde navázala s Miloslavou Sýsovou, redaktorkou časopisu *Vydrovy*

besedy, Annou Ziegloserovou, redaktorkou *Ženského obzoru*, se spisovatelkou Helenou Malířovou a především se svou překladatelkou Zdenkou Háskovou. Ta svůj přístup k ženské literatuře definuje takto:

„...hledám ve spisovatelském díle ženském výraz bytosti ženiny, novou hodnotu tedy, jež by dávala smysl ženinu dílu uměleckému. A zdá se mi, a dovoluji si to říci jen s největší skromností, že knihy žen skutečně něco nového, svého do života žen přinášejí, a to nejen knihy nejlepší. (...) To co jsme my samy, podstata naše, odporuje často obecnému společenskému mínění, protože toto mínění vyžaduje – v zájmu celku – spíše podrobení se osobnosti než její uplatňování. (...) Ženino umělecké dílo má tedy význam jen pokud, pokud žena dovede nazíratí svoji podstatu a vyjádřiti ji. Ženské písemnictví poskytuje skutečně v tomto směru dvě nové hodnoty, (...) jednak nové poznatky psychologické, jednak prvek, který v díle mužově přirozeně méně se projevoval, srdce totiž. (...) o soucítění mi jde, s nímž žena přistupuje ke všemu žijícímu, o soucítění, provázené rozumem, jenž společně s citem proniká k pramenům společenského zla, nedostatkům společenského řádu i nedostatečnosti člověkově.“²

Z českých spisovatelů si Kvedrová vážila zejména Josefa Svatopluka Machara. I on se zabýval postavením ženy ve společnosti. Byla s ním v korespondenčním styku, dvakrát se s ním setkala osobně, literární vliv na ni však pravděpodobně neměl.

Uznání se Zofce Kveder v Čechách dostalo z pera našeho vynikajícího kritika Arna Nováka. Roku 1906 vyšla v časopise *Ženský svět* jeho recenze na autorčinu sbírku *Povídky*³. Novák sice autorce vytýká, že jí místy schází objektivní klid a rozvaha a že některé její povídky se blíží socialistické tendenčnosti, ale „*novelly psané krví a slzami vášnivých a nespoutaných ženských srdcí a zaměřující epický klid lyrickým vzruchem, hlavně »Příběh ze života vesnické učitelky« a »Líza«, jsou krásným slibem do budoucnosti nejen pro slovinskou rodnou literaturu autorčinu, ale i pro naše písemnictví, za jehož pohostinství splácí Žofka Kveder cennou básnickou minci*“⁴. Taková pochvala od našeho předního kritika nemohla Zofku Kveder ponechat chladnou a zcela jistě jí dodala další tvůrčí elán. Kritika měla pravděpodobně také vliv na velký nárůst publikování autorčiny prózy v českém tisku po jejím odchodu z Prahy.

² HÁSKOVÁ, Zdenka. K českému písemnictví. *Československá republika*, 1920, 161(259), s. 2.

³ NOVÁK, Arne. Žofka Kveder-Jelovškova: Povídky. *Ženský svět* 1906, 10(20), s. 261.

⁴ *ibid.*

S vídeňskou modernou byla Zofka Kveder spojena prostřednictvím týdeníku *Die Zeit*, kam posílala své příspěvky. Periodikum redigoval do roku 1899 spisovatel, dramatik a kritik Hermann Bahr. Projevoval velký zájem o slovanské literatury, a bojoval tak proti názorům o nadřazenosti německé kultury. Vytváří pojem „Mladé Rakousko (Das junge Österreich)“, do kterého zahrnuje literaturu německou, slovanskou i románskou. Rakouskou modernu chápe jako kontrapunkt národních literatur v protikladu k nacionálně založené moderně německé. V národnostní pluralitě monarchie spatřuje výhodu oproti Německu a Rakousko vnímá jako možný model budoucího uspořádání Evropy.⁵ Základním ideálem časopisu byla pluralita. *Die Zeit* kolem sebe soustřeďoval mnoho osobností z různých kulturních prostředí, přispívali sem mnozí čeští spisovatelé, zejména T. G. Masaryk a dále například J. S. Machar, F. X. Šalda, Vilém Mrštík a další. Machar spolupracoval přímo s Bahrem, který jej uvedl do literární skupiny Mladá Vídeň, a jehož Machar informoval o české literatuře. Zofce Kveder, stejně jako ostatním přispěvatelům, nabídl časopis možnost vystoupit z nacionální uzavřenosti a zároveň se konfrontovat s kulturou německou a evropskou.⁶ To mělo na její umělecký vývoj nepochybně velký vliv.

Ani se slovinským živlem v Praze Kvedrová neztratila styk, setkávala se se slovinskými studenty, kteří v Praze studovali. Byli mezi nimi například historik Dragotin Lončar, hudebník Anton Dermota a spisovatel a překladatel Ivan Lah, který s Kvedrovou intenzivně spolupracoval až do její smrti (přispíval například do jejích časopisů *Domači prijatelj*, *Ženski svijet* a *Jugoslavenska žena*).

Ze slovinských spisovatelů se Zofka Kveder asi nejvíce přátelila s Ivanem Cankarem. V nejintenzivnějším styku byli právě v době, kdy žila v Praze. Udržovali spolu velmi otevřenou a upřímnou korespondenci. Cankar si Kvedrové vážil, oceňoval její dílo, někdy však také nešetřil kritikou na účet některých jejích textů, které měly blízko ke schematičnosti, nebo jejího jazyka, který byl postupem času stále více pod vlivem češtiny a chorvatštiny. Kvedrová byla velkou propagátorkou Cankara v českém prostředí. Přesvědčila Zdenku Háskovou, aby překládala jeho díla. Díky ní se jeho komedie *Za narodov blagor* dočkala roku 1905 v Praze své světové premiéry. Zofka Kveder se dílem Ivana Cankara zřejmě také inspirovala – podobnosti najdeme v zaměření na sociální tematiku a v některých motivech, například v motivu trpící matky, neúspěšného malíře atd.

⁵ KOSTRBOVÁ, Lucie. *Mezi Prahou a Vídní. Česká a vídeňská literární moderna na konci 19. století*. Praha: Academia, 2011, s. 115-116.

⁶ *ibid.* s. 349.

Dílo Zofky Kveder se vyznačuje značnou stylovou různorodostí. Čerpá ještě z realismu a využívá prvků naturalismu, který se ve slovinské literatuře vyvíjel ve stejném období jako moderna. V jejím díle však převládá tón moderny. Všechny autorčiny texty jsou stylově syntetické. Zaznívají v nich tóny naturalistické, dekadentní, impresionistické, novoromantické i symbolistické.

Mnoho autorčiných textů se vyznačuje drsnou tematickou stránkou, kterou Kvedrová často doplňuje a posiluje koncentrovanou formou a strohým syrovým vyprávěním s naturalistickými prvky. Naturalismus v tvorbě Zofky Kveder byl literárními historiky často neoprávněně zdůrazňován jako vůdčí směr na úkor jiných stylů. Katja Mihurko Poníž se ale domnívá, že naturalistické prvky v jejích dílech nesvědčí o projevu příslušnosti k naturalismu jako stylu, ale jedná se o nutný produkt intence autorky zobrazit ženu neidealizovanou⁷.

Prvky naturalismu zdaleka nejsou jedinými postupy, které ve spisovatelčině díle najdeme. Na počátku její tvorby, zejména ve sbírce *Misterij žene*, můžeme zaznamenat vliv dekadence. Kvedrová mohla být ovlivněna jednak Vladimírem Jelovškem, který byl dekadentním básníkem, a jednak J. S. Macharem. Libuše Heczková ale zdůrazňuje, že „ženské hnutí se rozvíjelo (...) ruku v ruce s dekadencí. Tyto dva nečekané spojence sjednocovala nechuť k dosavadní „přirozené“ reprezentaci ženy. Dekadentní zesměšnění prokreativního adorovaného obrazu ženy v nové „pokřivené“ ikonografii (...) ztěžovalo ve stejné míře jako liberalizační ženská hnutí jednoznačnou identifikaci ženy“⁸. Přítomnost dekadentních prvků v autorčině tvorbě tedy může mít více příčin. Postupem času však z jejího díla mizí.

Kvedrová místy dospívá k lyrizované podobě, některé její texty jsou nesyžetovými modernistickými básněmi v próze s impresionistickými popisy krajiny, symbolistickými obrazy a prvky fin de sièclevské dekorativnosti. Novoromantickým prvkem je provázanost prostředí s vnitřním rozpolžením subjektu. Nálada se proměňuje společně s proměnami v okolí. Pokud sledujeme dílo Zofky Kveder jako celek, vidíme, že v něm převládá tón moderny. Jednotlivé stylové postupy a prvky se prolínají a společně vytvářejí moderní obraz člověka jako subjektu s celým jeho niterným prožíváním.

⁷ MIHURKO PONÍŽ, Katja. *Drzno drugačna: Zofka Kveder in podobe ženskosti*. Ljubljana: Delta, 2003, s. 33.

⁸ HECZKOVÁ, Libuše. *Píšíci Minervy*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2009, s. 18.

4 Publikační činnost

Aby se Zofka Kveder uživila, musela neustále psát. České prostředí jí zpočátku nebylo příliš nakloněné, publikovala tedy i v tisku slovinském (*Slovenka, Edinost, Slovan, Slovenski narod, Ljubljanski zvon, Dom in svet* aj.) a německém (např. pražské německy psané noviny *Politik*, chorvatské *Agramer Tagblatt*, vídeňské noviny *Die Zeit* a časopis *Dokumente der Frauen* a berlínský list *Universum*). V českých časopisech byly její texty nejvíce vydávány až po jejím odchodu z Prahy. S největší frekvencí vycházely mezi lety 1908 a 1910 a vydávání postupně ustávalo až ve 30. letech. Během svého pobytu v Praze si Zofka Kveder vybudovala ve zdejších kulturních kruzích jméno a ke konci už byla poměrně známá, to tedy způsobilo větší zájem o její dílo. Také její sbírky povídek v českém překladu vyšly převážně až po jejím odchodu z Čech.

Kvedrová v Praze publikovala v různých typech periodik. Převažovaly časopisy orientované na ženské čtenářstvo, otiskovala i v beletristických přílohách různých novin a v regionálních periodikách. Prvním textem, který v Čechách publikovala, byla zpráva o slovinském ženském hnutí, která vyšla v roce 1900 ve *Slovanském přehledu*⁹.

Z ženských časopisů byla nejvíce vydávána v *Ženském obzoru*, který redigoval Jan Ziegloser spolu se svou ženou Annou a po celou dobu jej sám financoval. Časopis vycházel desetkrát do roka a věnoval se dění v ženském hnutí, otiskoval články s ženskou tematikou a beletristické příspěvky. Za cíl si kladl šířit mezi ženami vzdělání a vychovat z nich samostatné osobnosti, dát jim možnost ekonomické nezávislosti a zvýšit jejich politické uvědomění. Byl jedním z nejpokrokovějších a nejdéle vydávaných dobových ženských časopisů. První číslo vyšlo v roce 1896 a po odmlce vydávání pokračovalo od roku 1900 až do roku 1941, kdy byl časopis zrušen protektorátní správou a Anna Ziegloserová byla zatčena a popravena za odbojovou činnost. V časopise byly publikovány články významných zahraničních feministek a pozornost byla věnována také německému radikálnímu reformnímu hnutí, které mimo jiné prosazovalo právo žen na antikoncepci a potrat. Byly zde otištěny i dvě Masarykovy přednášky. Prostor pro své první esejistické a beletristické příspěvky zde získaly také mladé intelektuálky a vysokoškolačky, mezi nimi byla například Helena Malířová (tehdy ještě

⁹ KVEDER, Zofka. Ženské hnutí slovinské. *Slovanský přehled*. 1900, 2(10), s. 462-465.

Nosková) a také Zdenka Hásková.¹⁰ Zofce Kveder zde vyšlo v době jejího působení v Praze 6 příspěvků – 5 beletristických a jedna úvaha.

Dalším ženským časopisem, ve kterém vydala více příspěvků, byly *Nové pařížské mody*. Byl to bohatě ilustrovaný časopis věnující se nejnovějším evropským módním trendům. Vycházel dvakrát měsíčně u nakladatele Aloise Hynka. Obsahoval podrobně popsané nákresy oblečení pro ženy, muže i děti. Přiloženy byly také stříhy. K časopisu vycházela rovněž beletristická příloha *Dámské besedy*, v níž vyšly mezi lety 1901 a 1906 čtyři povídky Zofky Kveder. Dvě delší z nich vyšly ve dvou pokračováních. Dalšími ženskými časopisy, v nichž lze její dílo nalézt, jsou *Vesna* a *Ženský svět*.

Čtyři povídky vyšly Zofce Kveder také v časopise *Rudé květy*. Jednalo se o literární měsíčník programově zaměřený na proletariát a upřednostňující texty se sociální tematikou. To se odráží v charakteru povídek, které zde Kvedrové otiskli. Věnuje se v nich výhradně sociálním problémům chudého lidu na venkově i ve městě.

Z českých novin bylo jejím příspěvkům poskytnuto místo v *Jitřence*, *Národní politice*, *Nové době* a v *Mladoboleslavských listech*. Zofka Kveder byla členkou strany sociálně demokratické, což bylo pravděpodobně příčinou toho, že se její díla dostala i na stránky novin vydávaných touto stranou – *Českého slova*, *Svobody* a *Práva lidu* (nákladem sociálně demokratické strany vyšly i její sbírky povídek). Její dílo se zde objevovalo na stránkách beletristických (většinou nedělních) příloh. *Svoboda*, která vycházela na Kladně, jí otiskla tři povídky a jedna z nich zde vyšla dokonce v šesti pokračováních¹¹. Mnohem méně jí byl nakloněn *Hlas národa*, kde jí opakovaně odmítli texty vydat, její rukopis dokonce ztratili a nakonec jí otiskli pouze povídku *Eva*¹², a to navíc bez jejího vědomí a ve zkrácené podobě (píše o tom v otevřeném dopise redaktoru týdeníku *Čas*¹³).

Specifickým periodikem, kde Kvedrová také otiskla několik svých textů, byly *Vydrovy besedy*. Tento časopis vydával František Vydra, výrobce žitné kávy a dalších potravinových produktů. Vydra si tímto časopisem zajišťoval reklamu, dělal to však velmi osvíceným způsobem. Jednalo se o časopis téměř výhradně literární. Kromě prozaických a básnických příspěvků zde byly také hádanky a křížovky, důležitou složkou byly samozřejmě reklamy, ty však svým rozsahem samotný beletristický obsah nepřesahovaly. Časopis byl neprodejný,

¹⁰ HECZKOVÁ, Libuše. *Píšíci Minervy*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2009, s. 241-242.

¹¹ KVEDER, Zofka. Liza. *Svoboda: časopis strany sociálně demokratické*. 1906, **16**(82-87), s. 1-2.

¹² KVEDER, Zofka. Eva. Přeložil Josef V. TICHÝ. *Hlas národa*. 1904, **18**(342), s. 2-3.

¹³ KVEDER, Zofka. Velectěný pane redaktore. *Čas*. 1904, **18**(1), s. 11-14. S. 13.

dostávali ho zdarma odběratelé produktů Vydrovy továrny. Zofka Kveder zde vydala tři povídky. Redaktorkou *Vydrových besed* byla Miloslava Sísová, její velmi dobrá kamarádka, díky níž brzy získala příležitost většího uplatnění v časopise a zároveň také konečně pravidelného příjmu. Jelikož Vydra prodával své produkty do celé monarchie, rozhodl se vydávat časopis i v dalších jazycích – v němčině, slovinštině, chorvatštině a srbštině. Redaktorkou slovinské verze časopisu, která vycházela pod názvem *Domači prijatelj*, se stala roku 1904 právě Kvedrová a zůstala jí po celou dobu jeho existence, až do roku 1914. Chorvatskou verzi – *Sijelo* – redigoval její manžel Vladimír Jelovšek. *Domači prijatelj* byl časopis, kde se mohla Zofka Kveder konečně více realizovat. Sama vybírala příspěvky, které zde otiskne. Zároveň zde působila jako mentorka začínajících autorů, kteří jí své příspěvky zasílali, a ona je pak veřejně hodnotila ve zvláštní rubrice časopisu. Byla vždy nekompromisní, mnoho příspěvků musela v zájmu umění zavrhnout. Mezi autory, kterým napomohla v jejich uměleckém rozvoji, byl například Prežihov Voranc, který na ni s vděčností vzpomínal.¹⁴

Příspěvky, které Zofka Kveder otiskla v českém periodickém tisku, jsou z velké většiny rázu beletristického. S největší hojností jí zde vycházely povídky ze sbírek *Misterij žene*, *Iskre* a *Odsevi* a dále povídky knižně nepublikované a texty autobiografické. Jedním příspěvkem je vyprávění o dcerce Vladuši¹⁵, více o ní však psala ve slovinštině v *Domačem prijatelju*.

4.1 Tematické rozpětí beletristických textů

Próza Zofky Kveder je tematicky zaměřena především na ženu, její postavení ve společnosti, zajištění v tradičních rolích a její vzpouru proti nim. Soustřeďuje se zejména na ženské nitro a identitu. Věnuje pozornost problému vztahu mezi tradičním postavením ženy v patriarchální společnosti a jejím vlastním prožíváním a zabývá se především možnostmi respektive nemožnostmi skloubit společenskou roli s vlastní identitou. Téměř všechny hrdinky jejích próz se potýkají s vlastní rozpolceností. Snaží se nalézt rovnováhu mezi společenskými konvencemi a vlastním vnitřním životem. Chtějí najít štěstí a lásku, většinou však přichází zklamání, protože v jejich společenské roli není místo pro individualitu a jejich postavení

¹⁴ TUCOVIĆ, Vladka. Listnica uredništva – znamenita rubrika Zofke Kveder v reviji Domači prijatelj. In: *Zofka Kvedrová (1878-1936). Recepte její tvorby ve 21. století*. Praha: Národní knihovna ČR, 2008, s. 157-175. S. 158.

¹⁵ KVEDER, Zofka. Vladuša. *Vesna: beletristický čtrnáctidenník, věnovaný zájmům českých žen*. 1906-1907, 3(2, 3), s. 18-19, 33-34.

nedovoluje plnit jejich touhy. Mladé dívky jsou vychovávány pouze k roli manželky a matky, proto s nadějami očekávají manželství, od kterého si slibují vysvobození ze stereotypu a nudy a představují si šťastný láskyplný vztah, většinou se však stanou pouze otrokyněmi rodiny, ve které sice plní základní a důležitou roli, na jejich touhy se jim však nikdo neptá. Kvedrová zobrazuje ženy toužící, plně očekávání, připravené samy lásku rozdávat, brzy se však mění v ženy trpící, unavené, zmučené a resignované. Východisko z utrpení a beznaděje nacházejí velmi často ve smrti.

Zofka Kveder radikálně ruší tradiční zobrazení ženy, která byla do té doby ztvárňována především jako idealizovaný pasivní objekt. Byla nahlížena očima muže jako femme fatale, jako jakási múza nebo opora, jejíž poslání je poskytovat zázemí muži, aby se mohl soustředit na své vyšší cíle. Jen velmi zřídka byla žena nahlížena skrze její vlastní nitro. Kvedrová volí perspektivu ženy. Její pohled je zcela nový, odkrytě zobrazuje niterné pocity ženy, které zdaleka neodpovídají ideálu. Zachycuje komplikovanou psychologii, rozpolcenost, nejsubjektivnější a nejintimnější pocity a často až patologické prožívání. Nové je i Kvedrové zobrazení mateřství. Mateřství jako břemeno, dítě jako parazit, který tráví matku zevnitř, trhá její tělo a nakonec ji zotročí. Takto zdeformovaný postoj ženy pramení opět z nešťastného soužití s mužem, který v ní vyvolává odpor, a dítě vnímá jako zlo, které od muže pochází.

Kritika obsažená v próze Zofky Kveder je zaměřena k celkovému společenskému uspořádání, které způsobuje, že žena vnímaná jako pasivní objekt s pevně danými rolami nakonec není schopna své role plnit. Nedokáže být milující manželkou ani matkou, pokud jí není projevována patřičná úcta a láska. Pokud jí není poskytnut dostatečný prostor pro rozvoj vlastní identity, nemůže se plnohodnotně ujmout svých rolí.

Ale ne všechna díla Zofky Kveder se zabývají ženským osudem. Pozornost zaměřuje k lidskému nitru obecně. Snaží se zachytit i duševní život muže – v některých povídkách jsou muži hlavními hrdiny, jsou to většinou studenti, malíři nebo osamělí starci. I oni se často nacházejí v situaci, ze které neznají východiska. Vidíme tedy, že dílo Zofky Kveder není černobílé. Nechápe muže jako původce ženského neštěstí, ale jako individuum, které může být jak dobré, tak zlé, stejně tak, jako taková může být žena. Kritika nesměřuje k mužům jako takovým, ale k společenskému uspořádání, na němž se podílejí i ženy, protože se neodvážejí a často ani nechtějí vybočit. Kvedrová tedy bojuje za emancipaci žen, která musí přijít od nich samotných, samy musí společenskou situaci začít měnit.

Miran Štuhec vnímá její boj za emancipaci v mnohem hlubší rovině. Emancipace je pro ni klíčovým stupněm v procesu osvobodování člověka jako takového, posilování jeho humanity, stupněm v kulturním a civilizačním pokroku lidstva.¹⁶ O tom, že Zofka Kveder nechápe muže jako nepřítele ženy, svědčí i fakt, že Ivanku Anžič Klemenčič v dopise vyzývala, aby v nějakém článku popsala emancipovanou ženu jako manželku a matku. Aby dokázala, že manželka a matka může být emancipovanou ženou a naopak i emancipovaná žena může být dobrou manželkou a matkou.¹⁷

Důležité místo v próze Zofky Kveder zaujímá prostor. Dějiště příběhu často určuje směr dění i rozpoložení postav. Prostor se podílí na náladě postav i na jejich osudu. Často je dokonce tematizován a stává se objektem rozjímání postav nebo vypravěčky.

Zofka Kveder se zabývá individuálními příběhy. Míří ke společenské kritice, zobrazuje sociální problémy, ale v centru pozornosti je vždy svébytné individuum. Kvedrová nekonstruuje typ, ale vytváří množství individualizovaných postav, které mají svá specifika a svůj vnitřní život. Z jejího díla vyznívá individualismus v dobrém slova smyslu, právo subjektu na svůj vnitřní život, na své vlastní touhy a na svou svobodnou vůli.

4.2 Texty publikované i ve slovinském tisku

Velká část textů, které Zofka Kveder v českém tisku publikovala, pochází z knih *Misterij žene*, *Odsevi*, *Iskre*, *Iz naših krajev* nebo *Ljubezem*. Další texty jsou překlady próz, které Kvedrová i ve Slovinsku publikovala pouze časopisecky a v knižní podobě je tedy najdeme až v *Izbranem delu* nebo *Zbranem delu* Zofky Kveder. Povídky jsem se rozhodla rozdělit podle tématu, kterým se zabývají.

4.2.1 Obraz ženské identity

Próza Zofky Kveder je zaměřena převážně na ženský subjekt a identitu ženy. Ženská identita je podle ní, stejně jako podle Simone de Beauvoir, utvářena vztahem ženy k vlastnímu tělu.¹⁸ Podobně identitu pojímá i Jan Patočka. Já se podle něj individualizuje v pohybu a tělesnosti.¹⁹ Celistvá identita je tedy postavena na přijetí vlastního těla, souladu s tělesností. Z toho

¹⁶ ŠTUHEC, Miran. Diskurz spolov v slovenski publicistiki Zofke Kvedrove. In: *Zofka Kvedrová (1878-1936). Recepte její tvorby ve 21. století*. Praha: Národní knihovna ČR, 2008, s. 147-156. S. 150.

¹⁷ MIHURKO PONIŽ, Katja. *Drzno drugačna: Zofka Kveder in podobe ženskosti*. Ljubljana: Delta, 2003, s. 17.

¹⁸ *ibid.* s. 38.

¹⁹ PATOČKA, Jan. *Tělo, společenství, jazyk, svět*. Praha: Oikoymenth, 1995, s. 125.

nevyhnutelně vyplývá, že ženská identita zároveň pevně stojí na vztahu k muži. Zofka Kveder výrazně směřuje svou pozornost k partnerským vztahům, a to vztahům problematickým, které ženu nenaplňují. Z pocitu prázdnoty následně pramení krize vlastní identity.

Krize identity, kterou můžeme pozorovat u postav v díle Zofky Kveder, nesouvisí jen s kritizovaným postavením ženy ve společnosti, ale je bezesporu také znakem přináležitosti Kvedrové k autorům moderny. Krize identity byla jedním z hlavních prvků evropských modernistů, velmi patrná je zejména ve vídeňské moderně, která ovlivňovala slovinské modernisty nejvíce. Krize subjektu pramení z pocitu osamělosti člověka ve vesmíru i na zemi.

Problémem ženské identity se Zofka Kveder detailně zabývá ve sbírce črt *Misterij žene*, kterou vydala roku 1900 vlastním nákladem v Praze. Tři ukázky z této knihy byly publikovány roku 1902 v časopise *Ženský obzor*.²⁰

První črta se zabývá tématem sebevraždy mladé ženy, která byla provdána za staršího muže. Zdánlivě bezdůvodně se utopila. Z této velmi krátké črty se nedozvídáme nic bližšího o životě oné ženy. Nevíme, co ji trápilo, neznáme její touhy a sny. Víme však, že ji její život nenaplňoval, nebyl takový, jaký si jej představovala. Nedokázala jej ale změnit jinak než zničením vlastního těla, sebedestrukci. Vystoupila sice z pasivity, ale její aktivní čin byl zoufalý, nevedl ke změně, ale ke konci. Zabíla sebe, vlastní tělo – schránku své identity. Svou identitu tedy neprobudila, ale zadusila definitivně. Důležitý je postoj ostatních žen, které její čin pochopily: „*Některé mladé hezké ženy poněkud přistárlych, přitloustlých, bohatých pánů rozuměly... Avšak mlčely. (...) Mlčely, oblékaly se v hedvábí a věsily na sebe zlato a drahé ozdoby, neboť voda je hluboká a smrt tak strašná!*“²¹ Mají stejné pocity jako ona, nedokáží však vystoupit ze své pasivity, protože vidí východisko opět jen ve smrti. Raději tedy volí setrvání ve stávajícím stavu.

I druhá ukázka se zaměřuje na problém pasivity v soužití s mužem. Žena je smutná, když její muž ve společnosti říká, že láska vždy časem vyprchá a nezbyde nic než pouhé všední přátelství. Žena však nic neřekne a vzápětí se směje jeho anekdotám. Přizpůsobí se stavu a zůstane v nečinnosti.

Poslední črta zobrazuje poměrně černobíle a schematicky dvě lásky – mužskou a ženskou. Autorka předkládá dva obrazy. První vykresluje situaci, kdy je muž nemocný. Žena jej chce utěšit, on ji však odežene se slovy, že nemá náladu. V druhém obraze je naopak žena

²⁰ KVEDER, Zofka. Z knihy „Mysterium ženy“. *Ženský obzor*. 1902, 3(5), s. 66-67.

²¹ *ibid.* s. 67.

nemocná, od muže však přijímá pozornost s vděčností. Žena je zde poměrně idealisticky zobrazena jako neegoistická, milující a oddaná, muž je naopak vnímán jako bezcitný egoista.

Motiv sebevraždy je přítomen také v povídce *Eva*, která vyšla roku 1904 v listu *Hlas národa*²². Krásná hrdá dívka podlehne svému sluhovi, ztratí svou hrdost a sama sebe za to trestá. Když zjistí, že je těhotná, probodne se dýkou. Zajímavá je psychologická motivace jejího konání. O jejím ponížení nikdo neví, pro ni je však podstatná její vlastní hrdost. Sama před sebou se stydí, sama sebe trestá. Eva je rozpolcená mezi pohlavími, není vyrovnaná s vlastním tělem. Je krásnou ženou, ale má tradičně mužské vlastnosti – rozum, vytrvalost, ovládnutí emocí. Ztráta panenství se sluhou je pro ni existenciální problém, který se nejdříve snaží kontrolovat rozumem, přemoci jej, těhotenství ji však dovede k sebevraždě.²³ Těhotenství nemůže překonat rozumem, může jej jedině zničit. Z tohoto pohledu je velmi důležitý způsob, jakým se Eva zabije. Probodne nejdříve své břicho, aby zničila plod dříve než sebe. Dalším aspektem je, že Eva není smířená se sexualitou, nepřijímá tedy vlastní tělo, a tím ani vlastní identitu. Logicky pak následuje negace její identity – smrt.

Dalším motivem próz Zofky Kveder, který se pojí s ženskou identitou, je šílenství. Šílenství žen, které prožijí něco, co způsobí rozpad jejich identity, a proto se zblázní. Takovou ženu Kvedrová ztvárňuje v povídce *Ve vinici*, která vyšla v *Národní politice* roku 1906²⁴. Původcem ženina šílenství je zklamaná láska. Žena zpozorovala, že její muž miluje jinou. Nesnažila se ale vztah zachraňovat, naopak se zachovala sebedestruktivně: „...v divém vášněni seštvála jsem je k sobě navzájem. Chtěla jsem brzo viděti konec!“²⁵ Propukla v ní nenávist a šílenství. Je si jej vědoma, sama sebe se děsí, ale je svou šíleností celá pohlcená a nedokáže se od svého neštěstí odpoutat.

Šílenství propuká také u *Lízy*, hrdinky stejnojmenné povídky (v originále *Telegrafistka*), která byla otištěna roku 1906 v listu *Svoboda*²⁶. Jedná se o mladou ženu, do které se zamiluje muž její nejlepší přítelkyně. Ta se kvůli tomu pokusí otrávit. Líza z toho obviňuje sebe, je zoufalá, zároveň ztrácí vlastní štěstí, protože muž, kterého miluje, se vrací ke své ženě (ačkoli jej Líza pro sebe ve skutečnosti nikdy neměla). Líza je emancipovanou ženou, která si muže získala právě svou duchaplností a svobodomyšlností. Zároveň však hledá svou identitu, hledá své

²² KVEDER, Zofka. Eva. Přeložil Josef V. TICHÝ. *Hlas národa*. 1904, **18**(342), s. 2-3.

²³ MIHURKO PONÍŽ, Katja. *Drzno drugačna: Zofka Kveder in podobe ženskosti*. Ljubljana: Delta, 2003, s. 40.

²⁴ KVEDER, Zofka. *Ve vinici. Národní politika. Nedělní zábavná a poučná příloha*. 1906, **24**(41), s. 1-2.

²⁵ *ibid.* s. 2.

²⁶ KVEDER, Zofka. Líza. *Svoboda: časopis strany sociálně demokratické*. 1906, **16**(82-87), s. 1-2.

místo ve světě. Láska, kterou prožívá, ji uvrhuje do vnitřního zmatku, protože ví, že muž, kterého miluje, s ní nemůže být. Když jej ztratí, její zmatek se ještě prohlubuje, nezná totiž svůj smysl života. Zoufalství je ještě prohloubeno pocitem viny, zoufalství, které přerůstá v šílenství. Nakonec se Líza utopí. Nehledá východisko, nemá na to sílu a ani by jej nenašla. Zabije se utopením – voda zde může symbolizovat očištění.

Naprosto jiný, pozitivní, obraz ženské individuality vidíme v krátké lyrizované povídce *Jsem tak bohata!*, otištěné roku 1902 v *Ženském obzoru*²⁷. Lyrický subjekt – mladá žena – mluví o svém štěstí, životním elánu. Čiší z ní vitálnost, kterou chce rozdávat mezi ostatní. Touží po tom, podělit se o svou pozitivní energii. Je to obraz ženy, která chce rozdávat, nechce si nechávat své bohatství – štěstí – pro sebe.

4.2.2 Podoby mateřství

Velmi výrazným tématem prózy Zofky Kveder je mateřství, problematika, která velmi úzce souvisí s ženskou identitou. Žena v postavení matky je u Zofky Kveder neidealizovaná, vykreslená se všemi pozitivními i negativními pocity. Pozornost je věnována především s mateřstvím spojeným traumatům.

Mateřství jako integrální součást ženské identity je ženskou základní potřebou, zároveň však představuje psychickou zátěž. Zofka Kveder se často zabývá situací nechtěného dítěte, strachem matky z porodu, traumatickými představami dítěte jako parazita nebo jako zlého plodu nemilovaného muže. Klíčovým je nesmiřitelný rozpor mezi touhou po dítěti a strachem, traumatem těla a ztrátou vlastní svobody ve prospěch dítěte.

Traumatem mateřství, porodu a nechtěného dítěte se Zofka Kveder zabývá ve svých raných dílech, zejména v *Mysteriu ženy*. Později se zaměřuje na méně vyhrocený obraz milující matky (změna jejího postoje byla pravděpodobně ovlivněna jejím vlastním mateřstvím) a zobrazuje trápení, která jí může láska k dítěti přinášet. Takový obraz matky nalezneme v povídce *Malíř Novák*, která byla otištěna v časopise *Vesna* v roce 1906²⁸. Matka je v povídce postavou vedlejší, nicméně je typem, který Zofka Kveder ráda zobrazovala. Je matkou, která celý svůj život obětuje svému synovi, vzdá se vlastního štěstí, aby mohla dopřát štěstí jemu. Žije v chudobě a musí si velmi odříkat, aby synovi dopřála stát se malířem. Trpí, ale ve svém trápení je šťastná. Největším jejím štěstím je totiž udělat šťastným své dítě.

²⁷ KVEDER, Zofka. *Jsem tak bohata!* *Ženský obzor*. 1902, 3(1), s. 3.

²⁸ KVEDER, Zofka. *Malíř Novák*. *Vesna: belletristický čtrnáctidenník, věnovaný zájmům českých žen*. 1906, 3(19-21), s. 290-292, 305-307, 325-326.

Ženu jako trpící matku Zofka Kveder ztvárnila také v krátkém dramatickém textu *Cizí oči*, publikovaném roku 1902 v *Nových pařížských modách*²⁹. Zobrazuje ženu, které zemřelo dítě. Její muž jí sdělí, že má dítě z předchozího vztahu a že by si jej mohli vzít k sobě. Žena ve své situaci muže jeho zatajenou minulost téměř nezazlívá a souhlasí. Beznaděj na ni ale znovu doléhá, jakmile zjistí, že dítě má jiné oči, než měl její syn. Byla ochotna přijmout náhradu za svého syna, dokud si neuvědomila, že je to nemožné.

4.2.3 Touha ženy po lásce a problematika partnerského vztahu

Asi nejčastějším tématem prózy Zofky Kveder jsou partnerské vztahy a touha ženy po lásce. Vztahy, láska a tělesnost opět úzce souvisí s lidskou identitou, láska je jednou ze základních lidských potřeb. Ženské postavy Zofky Kveder vnímají lásku a partnerství jako nejvyšší ideál, svou největší potřebu a touhu. Ačkoli jsou partnerstvím velmi často zklamány, většinou neztrácejí svůj ideál lásky. Lásku potřebují k naplnění své identity, která se v případě její absence rozpadá.

V díle Zofky Kveder se často objevuje motiv čekající ženy. Jde většinou o ženy, které se rozhodly ke svobodnému životu a zastávají nějaké povolání. Často jsou to učitelky nebo poštovní úřednice, tedy emancipované ženy, které šly za svým cílem žít se samostatně. Brzy však jejich nadšení z nezávislosti opadá a dostavuje se beznaděj ze špatných vyhlídek na partnerství a budoucí rodinný život.

S motivem čekající ženy a příběhem zklamané lásky se setkáváme v povídce *Expeditorka* vydané v roce 1905 v *Nových pařížských modách*³⁰. Mladá žena pracuje jako poštovní úřednice v odlehlé vesnici. Po dlouhém čekání na lásku, kdy se již stává apatickou a znuďenou, ji konečně nalézá. Netrvá však dlouho, muž brzy odchází a už nikdy se nevrátí. Když žena zjistí, že se zasnoubil, loučí se definitivně se svým štěstím, ztrácí smysl života a volí sebevraždu. Neumírá však s nenávistí, ale s pocitem vděčnosti za prožité štěstí, které se však pro ni stalo minulostí a život se jí stává nesmyslným. Raději volí smrt než dlouhé čekání. Přes své zklamání však zůstává idealistkou. Umírá s pocitem štěstí a lásku si uchovává jako něco krásného, ačkoli by se mohla cítit zrazená a mohla by v ni přestat věřit. Je pro ni neotřesitelnou základní hodnotou.

²⁹ KVEDER, Zofka. *Cizí oči*. *Nové pařížské mody. Dámské besedy: Belletristická příloha „Nových Pařížských Mod“*. 1902, **8**(13,14), s. 2, 1-2.

³⁰ KVEDER, Zofka. *Expeditorka*. *Nové pařížské mody. Dámské besedy: Belletristická příloha „Nových Pařížských Mod“*. 1905, **11**(23), s. 1-2.

V některých svých povídkách zaměřuje Kvedrová ostří kritiky na vnucená manželství a manželství z prospěchu. Za viníka neštěstí mnoha žen považuje špatnou výchovu dívek a uzavírání manželství podle přání rodičů a za finančním ziskem. Kritizuje zejména fakt, že dívky jsou vychovávány pouze pro roli manželky a matky, zároveň však vstupují do manželství jako nevědomé nevinné děti, které nevědí nic o partnerském životě. Dalším problémem je, že si dívky málokdy mohou vybrat muže samy a vstupují do manželství dohodnutého rodiči. Nutně u nich tedy musí docházet k nejrůznějším traumatům a manželství nemůže být šťastné.

S takovým příběhem se setkáváme v krátkém dramatu *Trosky* (v originále *Strti*) vydaném roku 1902 v *Ženském obzoru*³¹. Muž prosí ženu, která od něj před časem odešla, aby se vrátila. Ona mu vyčítá, že jí zničil život, nerozuměl jí, podváděl ji. On se ospravedlňuje, že když si ji bral, byla ještě nezkušené dítě plné ideálů, kdežto on již zkušený a bez ideálů. Kritizován je postoj matky, která za něj dceru provdala, protože byl dobrou partií. Když ji dcera žádala o radu, řekla jí, že musí trochu trpět, protože muž má nad ženou plné právo. Kritika zde směřuje jednak ke špatné výchově, která z žen dělá podřízené bytosti, a jednak k manželství z prospěchu, které je uzavřeno, jen aby si rodina polepšila a vypadala dobře v očích okolí, což se poté podepisuje na spokojenosti obou partnerů v manželství i v životě. Na konci příběhu žena nakonec rezignovaně přijímá mužovu prosbu o její návrat.

V povídce *Jak to přišlo*, otištěné v časopise *Ženský svět* roku 1902³², je opět popsáno manželství uzavřené z prospěchu. Tentokrát tu však není zmínka o rozhodnutí matky, ale o prospěchu zde přemýšlí samotný muž, který si bere krásnou bohatou ženu, k níž však necítí žádné city. Vanda, žijící ve svých ideálech, se plně oddá lásce, aniž by tušila, že ji muž neopětuje. Muže brzy začíná nudit a začne ji podvádět. Když se to Vanda dozví, veškeré ideály v ní odumřou a oddává se jinému muži. Zajímavý je dovětek, který k povídce autorka přiložila. Vypráví o své přítelkyni, která se také chtěla ze zklamané lásky oddat jakémukoli muži, neudělala to však a zachovala si čest. Z toho můžeme vyčíst jednak možnou snahu autorky zmírnit vyznění příběhu a ujistit čtenáře, že takové chování neobhazuje, a jednak snahu zdůraznit, že samotný čin není tolik důležitý. Důležitý je vývoj vztahu, kde láska není opětována.

³¹ KVEDER, Zofka. *Trosky*. Přeložil Eugen STOKLAS. *Ženský obzor*. 1902, 3(10), s. 163-166.

³² KVEDER, Zofka. *Jak to přišlo*. *Ženský svět*. 1902, 6(?), s. 180-183.

Z pohledu muže je zklamaná láska tematizována v povídce *Anna* publikované v červenci roku 1906 ve *Vydrových besedách*³³ a v září téhož roku v listu *Svoboda*³⁴. Nemocný Rus umírající na tuberkulózu vzpomíná na ženu, která jej milovala a jejíž lásku zklamal. Muž žil ve Švýcarsku a Annu v dopise zval, aby tam také přijela a přihlásila se na univerzitu. Brzy na to ale zapomněl, seznámil se s jinou ženou a zasnoubil se. Anna však přijela. Když se dozvěděla, že je muž zasnoubený, hned druhý den odcestovala zpět do Ruska. Ve chvíli, kdy odjela, Rus si uvědomil, že jej milovala a že miloval i on ji. Oženil se však se svou nevěstou a nebyl šťastný. Zajímavý je změněný úhel pohledu – muž vypráví o křivdě, kterou ženě způsobil. Vcítuje se do ní. Před smrtí reflektuje svůj život a uvědomuje si chyby, které udělal. Vzpomínání je spojeno s pohledem na moře v letní noci. Atmosféra nočního pobřeží vyvolává melancholickou náladu a vzpomínky, voda tu zároveň může symbolizovat plynutí času a nezvratnost osudu.

Naopak příběh s dobrým koncem nalézáme v povídce *Na Štědrý den* vydané roku 1906 v časopise *Vydrovy besedy*³⁵. Hlavní protagonista povídky odchází na Štědrý večer ke své milence a doma nechává samotnou ženu s dětmi. Jeho milenka si však během večera vzpomene na dětství, kdy byla její matka nešťastná, protože ji její muž nemiloval. Síla vzpomínky způsobí, že si uvědomí, že nemá právo odvádět ženatého muže od rodiny. Pošle jej domů a chce, aby se již nestýkali. Muž odchází k rodině, uvědomí si své pravé místo a stráví společně se ženou a dětmi spokojený Štědrý večer. K ukončení vztahu, o kterém sám muž věděl, že není správný, napomohla osobní vzpomínka, zkušenost, která milence umožnila vcítit se do podváděné ženy. vzdala se své vlastní lásky, protože si uvědomila, že na ni nemá právo.

4.2.4 Tematizace pocitů a prožitků subjektu

V některých svých textech Zofka Kveder zpracovává pouhé pocity a rozpoložení nebo myšlenky postavy. Zabývá se vnitřním světem člověka, jeho vnitřním příběhem, který se odehrává jen v něm samém. Nejčastěji se jedná o vzpomínání na minulé časy, které v postavě vyvolává melancholické rozpoložení. Výpověď je realizována buďto vševědoucím vypravěčem, který sleduje vnitřní monolog postavy, nebo prostřednictvím vypravěčky

³³ KVEDER, Zofka. *Anna*. *Vydrovy besedy*. 1906, 6(7), s. 138-141.

³⁴ KVEDER, Zofka. *Anna*. *Svoboda, časopis strany sociálně demokratické*. 1906, 16(64), s. 2-3.

³⁵ KVEDER, Zofka. *Na Štědrý den*. *Vydrovy besedy*. 1906, 6(12), s. 263-266.

v podobě vnímající postavy. V druhém případě je sledováno jak rozpoložení postav, tak pocity vypravěčky, které v ní rozhovor s postavami vyvolává.

Pomocí první z výše popsaných metod je zpracována povídka *Černá noc*, otištěná roku 1906 v časopise *Ženský svět*³⁶. Sledujeme vzpomínky starého muže, zchudlého obchodníka a hostinského v opuštěné vsi, odkud mnoho mužů odešlo do ciziny za prací. Tráví večery v prázdné hostinské místnosti a vzpomíná na zašlé časy. S ženou si již dávno nerozumí, synové odešli. Je osamělý, vzpomíná s bolestí na syny a chtěl by vrátit zpět čas jejich dětství. Společníkem je mu jen starý věrný pes, který mu však ten večer v náručí umírá. Smrt psa pro něj neznamena jen ztrátu posledního věrného společníka, ale symbolicky i definitivní ztrátu minulosti, ztrátu vzpomínek. „*Tento pes zdál se mu náhle posledním zbytkem života, poslední, nejposlednější vzpomínkou na jeho mládí, jeho syny, na smích a štěstí.*“³⁷ Společně se psem umírá i všechna životní síla ve starém muži.

Postup zachycení dojmů prostřednictvím vypravěčky v podobě postavy je použit v úvahově a meditativně zabarvené lyrizované povídce *Když hvězdy padají*, která byla publikována v *Nových pařížských modách* v roce 1901³⁸. Vypravěčka v první osobě reflektuje rozpoložení a myšlenky mladého manželského páru za hvězdné noci. Mluví o lásce, která ze vztahu již vyprchala a zůstala jen vzájemná úcta a důvěra. Vzpomínají na štěstí, které spolu prožívali, ale zdůrazňují, že ačkoli se mají stále rádi, jejich vztah je již zcela jiný. Láska je zde připodobněna k hvězdám, které padají a mizí. Jako symbol pomíjivosti autorka použije také motiv starých suchých květin, fotografií a dopisů. Vypravěčka se vcítuje do nálady manželského páru a přitom přemýšlí i o své lásce. Zachovává si svůj ideál a věří: „*moje hvězda nezapadne*“³⁹.

4.2.5 Nemocný muž a zdravá žena

Zofka Kveder ve svých prózách často ztvárňuje postavy nemocných. Zajímavým schématem některých jejích textů je situace, kdy se setkává nemocný muž se zdravou, životem překypující dívkou. Setkání znamená pro muže povzbuzení. Žena je zde ztělesněním zdraví, po kterém nemocný muž touží. Chce do sebe absorbovat alespoň kousek její energie a myslí,

³⁶ KVEDER, Zofka. Černá noc. *Ženský svět*. 1906, 10(10, 11), s. 131-132, 141-142.

³⁷ *ibid.* s. 142.

³⁸ KVEDER, Zofka. Když hvězdy padají. *Nové pařížské mody. Dámské besedy: Belletristická příloha „Nových Pařížských Mod“*. 1901, 7(20), s. 1-2.

³⁹ *ibid.* s. 2.

že by jej mohla uzdravit. Vytváří si domněnku spasitelnosti, ale často ji sám zavrhně jako nemožnou. Uvědomuje si také, že ženě nemá co nabídnout.

Krátký prozaický text *Idylla*, vydaný roku 1905 v *Jitřence*⁴⁰, je spíše než povídkou impresionistickým meditativním obrazem přímořského dne. Slabý a bledý nemocný muž pozoruje z okna mladou krásnou dívku, která sedí na břehu moře. Jde k ní, dotýká se jí, líbá ji, nevnímá ji však jako ženu, ale vstřebává do sebe její energii, jako by jej mohla vyléčit: „Cítla, že nelíbá ji, – něco jiného, svatého, snad vzdálenou matku nebo krásu anebo tu nekonečnost světla a nádhery.“⁴¹ Dívka si uvědomuje svou roli, vnímá, že muž je smutný, pocítí soucit a chce jej rozveselit – začne zpívat. Muž si po chvíli uvědomí, že pro něj není vedle ní místo, a odchází. Vzdává se myšlenky o uzdravující moci dívky.

Soucit s nemocným mužem nalezneme i ve výše popsané povídce *Anna*. Vypravěčka v roli postavy přemýšlí o situaci umírajícího Rusa a chce mu jeho poslední chvíle života zpříjemnit: „Každý by mu rád prokázal ještě něco krásného a dobrého, aby poslední dny byl pln milého, tichého, smutného jakéhosi štěstí.“⁴²

V povídce *Episoda* publikované roku 1906 v *Nových pařížských modách*⁴³ spolu postavy nemocného muže a mladé dívky silně kontrastují. Spolu s pásmy postav se proměňuje i celková atmosféra, která je odrazem jejich osobnosti a vnitřního rozpoložení. Příběh sleduje poměrně komplikovanou psychologii postav. Muž je cynikem, ale závidí dívce její zdraví. Zamiluje se do ní, lásku si však nechce přiznat. Podvědomě si totiž uvědomuje svou slabost, která je v silném protikladu k jejímu životnímu elánu. Také Alma je do Jovanoviče zamilovaná, nelíbí se jí však jeho povaha a cítí se nad ním povýšená. Až když Jovanovič spatří Almu, jak se koupe v řece, uvidí její zdravou krásu a pozná její pravou hodnotu. Nevnímá ji skrze tělo, ale vidí v ní ideál. Podobně jako muž z povídky *Idylla* začne i Jovanovič dívku vnímat jako svou spasitelku, která by jej mohla vyléčit. Jovanovič se však od onoho muže liší v tom, že si neuvědomí svou nepatřičnost vedle Almy, ale upadá zpět do svého cynismu a o společnost Almy už nestojí. Pocit společného štěstí postav je omezen pouze na prostor volné přírody, kde se setkávají a kde Jovanovič viděl Almu plavat v řece. Ve chvíli, kdy přicházejí do města, probouzí se v Jovanovičovi opět jeho cynismus. Nevybudují

⁴⁰ KVEDER, Zofka. *Idylla*. *Jitřenka: časopis pro zájmy Východočeska*. 1905, **24**(8), s. 29-30.

⁴¹ *ibid.* s. 30.

⁴² KVEDER, Zofka. *Anna*. *Vydrovy besedy*. 1906, **6**(7), s. 138-141. S. 138.

⁴³ KVEDER, Zofka. *Episoda*. *Nové pařížské mody. Dámské besedy, Belletristická příloha „Nových Pařížských Mod“*. 1906, **12**(22,23), s. 1-2, 1-3.

si mezi sebou žádný vztah, jejich povahy jsou neslučitelné. Jovanović by se mohl změnit a uzdravit se, on ale nechce. Příliš se utápí ve vlastním neštěstí.

Energeticky nevyrovnaný vztah se tak ukazuje jako nemožný. I kdyby k němu došlo, zdravý partner je vyčerpáván na úkor nemocného. Jednou jeho síla vyhasne a ze vztahu nezbyde nic. Partneři si musí být rovni.

4.2.6 Sociální tematika

Mnoho textů Zofky Kveder se zabývá sociální tematikou. Autorka zde ustupuje od perspektivy zaměřené na ženu a věnuje se obecně sociálním problémům lidu na venkově i ve městě. Protagonisty bývají nejčastěji venkované usilovně bojující o svou obživu, žebrající děti a chudí studenti.

Sociální otázka byla ve Slovinsku v té době velmi silně přítomna. Krize způsobila masové odcházení slovinských mužů za prací do ciziny – většinou do Ameriky. Vystěhovalectví probíhalo v několika vlnách a trvalo celá desetiletí. Doma zůstávaly pouze ženy s dětmi a staří lidé. Ti nebyli schopni sami udržovat hospodářství a ani peníze, které muži posílali z ciziny, většinou nepředstavovaly velkou pomoc, a venkov stále více chudnul. Autorka se opět zaměřuje na individuální příběhy postav nebo rodin, skrze něž nastiňuje celkový sociální problém.

Mezi českými periodiky, ve kterých Zofka Kveder publikovala, najdeme nejvíce textů se sociální tematikou v časopise *Rudé květy*. Jak jsem zmínila již výše, jednalo se o list programově zaměřený na proletariát a upřednostňující sociálně orientované texty. Přestože měl časopis poněkud tendenční zaměření, jeho obsah se ani zdaleka nevyznačoval nízkou kvalitou. Publikovalo zde mnoho významných soudobých autorů a ani textům, které zde vydávala Zofka Kveder, umělecká hodnota neschází.

Neutěšený život chudého venkovského lidu Kvedrová zachycuje v prózách *Z cestovního zápisníku*, *Misie* a *Všední tragedie*. Zobrazuje venkovany v jejich usilovném boji za obživu, popisuje jejich strádání a často i beznaděj.

V povídce *Z cestovního zápisníku* (v originále *Na ogrski ravnici*), která byla roku 1901 otištěna hned v prvním ročníku časopisu *Rudé květy*⁴⁴, se spolu s vypravěčkou ocitáme na uherské rovině a sledujeme tvrdou práci zdejších cihlářů. Pozornost je přesunuta k mladému

⁴⁴ KVEDER, Zofka. *Z cestovního zápisníku*. *Rudé květy*, *ilustrovaný lidový měsíčník pro zábavu a poučení*. 1901, 1(4), s. 55-57.

chlapci, který nenávidí své povolání cihláře i celou svou zemi a touží po jiném životě. Sblíží se s dívkou, která s ním pracuje. Jsou si vzájemnou útěchou a jediným štěstím, které ve svém životě mají. Štěstí ale netrvá dlouho. Dívku znásilní pán z města. Chlapec se chce pomstít a čeká na vlak, kterým by muž mohl přijet. Vlak ho srazí a on ztratí rozum. Ve svém těžkém životě tito lidé ztrácejí i vlastní lidskou důstojnost. Ani ta jim jako společensky nízko postaveným není dopřána.

Osud chudého člověka sledujeme také v povídce *Všední tragedie*, která vyšla v českém tisku hned dvakrát – roku 1904 v nedělní příloze *Práva lidu – Dělnické besídce*⁴⁵ a roku 1905 v časopise *Rovnost*⁴⁶. Hlavním protagonistou je nemocný muž čekající na smrt, který se vrací z nemocnice s vědomím, že bude rodině jen na obtíž. Přemýšlí o sebevraždě, ale zavrhne ji, protože nechce, aby na něj jeho děti vzpomínaly se strachem. „*Vlekl se dále ke vsi, kde se žena lekne více, než kdyby vstal z hrobu, kde bude vyjídati svým dětem chléb, kde není pro něho místa ani ochrany.*“⁴⁷ Muži je zatěžko přivést sebe i svou rodinu do této situace a vzpomíná na nemocnici, kde mu bylo lépe: „*Nemocnice se mu zdála rájem, když se potácel po špatné cestě domů, do hladu, žebráctva a starosti.*“⁴⁸

V povídce *Misie*, publikované v *Rudých květech* roku 1906⁴⁹, autorka nesleduje sociální problematiku skrze nitro hlavní postavy, ale zaměřuje se na celý kolektiv. Postavy zde nemají zvláštní roli a příliš důležitý není ani příběh. Jedná se spíše o zachycení situace. Ocitáme se na Krasu, kde tou dobou zuří bóra. Krajina je vyobrazena jako zpustlá, neudržovaná a zchudlá. Text zachycuje i motiv vystěhovalectví – téměř všichni muži z vesnice odešli do ciziny za prací. Venkov pustne, protože ženy na práci nestačí. Bojují s chudobou a ani peněz z ciziny není dostatek na uživení rodiny a udržení hospodářství. Do vsi přicházejí dominikáni a využívají situace k posílení lidu ve víře. „*Bičovali lid hrůzou, děsili ho strachem před peklem, vábili ho láskou a slitováním. Prokleli ho, uvrhli ho do temného zoufalství, přicházeli pak znovu se sladkou útěchou.*“⁵⁰ Kvedrová zde kritizuje církve, která ve zbídačelém lidu probouzí strach, a tím si snaží získat jeho věrnost. Nestačí, že lid trpí za svého života, kněží

⁴⁵ KVEDER, Zofka. *Všední tragedie. Dělnická besídka, nedělní příloha Práva lidu*. 1904, **13**(307).

⁴⁶ KVEDER, Zofka. *Všední tragedie. Rovnost: zemský orgán strany sociálně-demokratické na Moravě*. 1905, **21**(3), s. 2-4.

⁴⁷ *ibid.* s. 4.

⁴⁸ *ibid.*

⁴⁹ KVEDER, Zofka. *Misie. Rudé květy, ilustrovaný lidový měsíčník pro zábavu a poučení*. 1906, **5**(10-11), s. 158, 161-164.

⁵⁰ *ibid.* s. 163.

mu ještě vyhrožují peklem. Lidé se zde stávají oběťmi dominikánů, kteří jim nabízejí v jejich bídě alespoň jiskru falešné naděje.

Naopak na prostředí města se autorka zaměřila v povídce *Paolo*, která byla publikována v *Rudých květech* roku 1902⁵¹. Příběh se odehrává v Terstu, hlavním protagonistou je malý, veselý chlapec, který sní o budoucnosti a o tom, jak bude bohatý a postará se o svou matku. Matka však umírá a Paolo se ocitá sám na ulici. Příběh končí chlapcovou smrtí – utopil se v moři, kam se šel pro jídlo darované rybářem. Je zde zobrazena lhostejnost lidí, kteří se nepostarají ani o opuštěné dítě. Povídka je také příběhem velkých dětských snů, které se nikdy nevyplní.

Dalším problémem, který Zofka Kveder často zobrazuje, je ekonomická situace studentů. Zde zřejmě čerpá i z vlastní zkušenosti – sama se pokusila studovat na univerzitě, nedostatek prostředků ji však donutil studia zanechat. Touto problematikou se zabývá v jednoaktovce *Zimní odpoledne*, otištěné v *Rudých květech* roku 1902⁵². Studenti, jejichž dialog sledujeme, nemají ani na jídlo, ani na návrat domů. Jejich situace je bezvýchodná, připravuje je o ideály a oni nevidí už ani smysl svého studia. Autorka kritizuje stav ve společnosti, kde jsou univerzitní studenti v horší pozici než řemeslničtí učedníci, kteří za svou práci dostávají jídlo a nocleh.

Sociální tematika mírně zaznívá také v povídce *Amerikán*, otištěné roku 1906 v listu *Náš domov*⁵³. Text se dotýká problematiky odchodu mužů za prací do ciziny. Dívá se na ni však z pozitivní stránky. Hlavním protagonistou je muž, který se vrátil domů z Ameriky, kde několik let pracoval. Přinesl si odsud mnoho dobrých poznatků a zkušeností a snaží se o ně obohatit také ostatní venkovany a zejména je chce zbavit předsudků a stereotypů. Z povídky vyznívá, že odchod do ciziny nepředstavuje jen utrpení, ale přináší také mnoho dobrého. Je z ní ale cítit také výchovná tendence. Z úst Amerikána je vysloveno mnoho pokrokových myšlenek, které směřují ke čtenáři a nutí jej k zamyšlení. Vyzdvížena je také mužova obětavost, se kterou odešel tvrdě pracovat do Ameriky, aby se jeho rodině dařilo lépe.

⁵¹ KVEDER, Zofka. Paolo. *Rudé květy, ilustrovaný lidový měsíčník pro zábavu a poučení*. 1902, 2(4,5), s. 53-59, 68-70.

⁵² KVEDER, Zofka. Zimní odpoledne. *Rudé květy, ilustrovaný lidový měsíčník pro zábavu a poučení*. 1902, 1(12), s. 178-179.

⁵³ KVEDER, Zofka. Amerikán. Přeložil Otto LAZAR. *Náš domov*. 1906, 15, s. 101-106.

4.2.7 Vliv prostoru na subjekt

Provázanost subjektu s prostorem je pro díla Zofky Kveder poměrně typická. Právě prostor je často elementem, který určuje atmosféru, náladu postav i dynamiku příběhu. Nezřídka se u ní setkáváme s romantickým postupem odrazu nitra subjektu v přírodě. V próze Zofky Kveder často nacházíme celé pasáže popisující krajinu a vykreslené jemné detaily vnímané postavami. Prostor bývá často uchován i ve vzpomínce a připomíná postavám události, které se v něm staly, nebo alespoň pocity a nálady.

Velmi významnou roli hraje prostor v krátké povídce *Katedrála sv. Marka* (v originále *Slike iz Benetk*), vůbec prvním beletristickém příspěvku, který Zofka Kveder v Čechách časopisecky publikovala. (Text vyšel roku 1900 v listu *Moravská orlice*⁵⁴.) Hlavní protagonista, mladý student, je uchvácen prostorem benátské katedrály a jeho uměleckou výzdobou. Jeho očima sledujeme nejjemnější detaily prostoru, vnímáme atmosféru okamžiků a jeho pocity. Prostřednictvím fotografie si muž uchovává vzpomínku, která se v něm později probouzí na smrtelné posteli, kde umírá na tuberkulózu. Znovu prožívá atmosféru místa, vybavuje si detaily a umírá s pocitem, že je v katedrále svatého Marka. Prostor jej natolik uchvátil, že v něm zanechal pocit největšího štěstí.

Dostí odlišnou roli hraje prostor v následujících dvou textech. V prózách *V horách* a *Příběh ze života vesnické učitelky* autorka zaostřuje perspektivu z jemných detailů na větší celek – prostor života. Člověk je svým životním prostorem determinován. Nejedná se již o časově omezené rozpoložení subjektu, ale životním prostorem je člověk ovlivněn na celý život, aniž by si to sám uvědomil.

Povídka *V horách* byla publikována v čase autorčina pobytu v Praze dokonce dvakrát – roku 1905 v listu *Jitřenka* a 1906 v *Mladoboleslavských listech*⁵⁵. Text zachycuje prostředí zapadlého horského venkova, kde jsou lidé právě takoví, jako jsou hory kolem nich: „*A srdce jejich, duše, myšlenky jejich? Ostré a určité, hranaté a primitivní, jako příroda kolem nich.*“⁵⁶ I lidé, kteří sem přijdou z města, nejčastěji učitelé, se časem přizpůsobí svému okolí. Nestíhají už zrychlený svět civilizace a začnou žít stejně prostě jako venkované. Na konci je zdůrazněna potřeba knih – knihy jsou prostředkem, který lidem uchová spojení se světem a udržuje jejich inteligenci a ideály.

⁵⁴ KVEDER, Zofka. Katedrála sv. Marka. Přeložil Jan NOVÁK. *Moravská orlice*. 1900, **38**(67), s. 1.

⁵⁵ KVEDER, Zofka. *V horách. Jitřenka: časopis pro zájmy Východočeska*. 1905, **24**(1), s. 2-3; *Mladoboleslavské listy. Vánoční zábavná příloha „Mladoboleslavských Listů“*. 1906. **19**(99), s. 1-2.

⁵⁶ KVEDER, Zofka. *V horách. Jitřenka: časopis pro zájmy Východočeska*. 1905, **24**(1), s. 2-3. S. 2.

V *Příběhu ze života vesnické učitelky*, vydaném jako příloha listu *Svoboda* roku 1906⁵⁷, se sice prolíná více témat, v pozadí však opět nalezneme vliv horského venkovského prostředí na člověka. Subjektem je tentokrát mladá učitelka, která na zapadlém venkově postupně upadá do apatie a nudy. Venkovský život se jí zdá nudným opět v porovnání s životem ve městě. Přizpůsobuje se ale jeho pomalému rytmu. Žena, která byla dříve také venkovskou učitelkou, vypráví Heleně svůj příběh. V něm se proplétá několik témat – zklamaná láska, problém svobodné matky, boj s předsudky lidí, nalezení štěstí ve štěstí druhých. Žena radí Heleně, aby našla radost ve své práci a aby pomáhala lidem: „*dej napřed jiným štěstí, dobrotu, lásku a vrátí se k tobě vše stokrát.*“⁵⁸ Základem pro udržení své vlastní energie a radosti do života je zde činnost. V každém prostředí si člověk musí najít své místo.

4.2.8 Tematizace umělecké tvorby

Umělecká tvorba jako téma literárního textu se ve slovinské literatuře objevuje v některých dílech Ivana Cankara. Ve svých románech *Tujci* a *Križ na gori* zobrazuje umělce – v prvním sochaře, v druhém malíře, kteří nemají úspěch a ani sami se sebou nejsou spokojeni. Prostřednictvím příběhu těchto dvou postav zde Cankar vykresluje duševní utrpení umělce, který buď není schopen stvořit takové dílo, jaké má ve svých představách, anebo není pochopen a uznán veřejností. Zabývá se také problémem inspirace. Umělci často nedokáží najít svou múzu, která je základním předpokladem vzniku dobrého díla.

Také Zofka Kveder se v některých svých dílech zabývá problémem umělecké tvorby. Je možné, že získala inspiraci právě u Ivana Cankara. Asi nejznámějším jejím dílem s touto tematikou je povídka *Malíř Novák*, která byla v Čechách otištěna roku 1906 v časopise *Vesna*⁵⁹. Novák je malířem, který za svou kariéru namaloval pouze jedno velké dílo. Poté ztratil inspiraci a maloval jen průměrné obrazy pro bohaté zákazníky. Sám se sebou je nespokojený a mladí malíři plní snů o slavné budoucnosti se mu vysmívají. Jeho velkým dílem byl cyklus obrazů namalovaný podle příběhu jeho vlastní matky, která celý život trpěla a bojovala pouze za štěstí svého syna. Dílo bylo tak kvalitní, protože látka vyvěrala z jeho nitra, byla příběhem, se kterým se hluboce ztotožňoval. Další tak velkou inspiraci již nenalezl a zabředl do dlouhé tvůrčí krize, ze které již neviděl cestu ven.

⁵⁷KVEDER, Zofka. Příběh ze života vesnické učitelky. *Svoboda: časopis strany sociálně demokratické. Povídky a črty od různých autorů* (příloha). 1906, **16**(102,104), 1907, **17**(1,2), s. 38-49.

⁵⁸ *ibid.* s. 48.

⁵⁹ KVEDER, Zofka. Malíř Novák. *Vesna: belletristický čtrnáctidenník, věnovaný zájmům českých žen*. 1906, **3**(19-21), s. 290-292, 305-307, 325-326.

Pro českého čtenáře je povídka *Malíř Novák* zajímavá také z toho důvodu, že se odehrává v Praze. České metropoli přímo vzdává hold – povídka končí detailní impresionistickou reflexí noční Prahy. Malíř se prochází po Hradčanech, pozoruje majestátnost starých budov a představuje si slavnou českou minulost. Pozorování prostoru, ke kterému se přidává ještě hvězdné nebe, zároveň uvádí malíře do kontemplativní nálady, kdy se jeho problémy začínají jevit malichernými oproti vznešenosti a velikosti světa a vesmíru.

V krátké črtě *Pozdní odpoledne* (v originále *Tuje solze*), vydané roku 1902 v *Ženském obzoru*⁶⁰, se Kvedrová přesouvá od výtvarného umění na svou půdu – k literatuře. Vypráví o spisovatelce, které čtenáři vyčítají, že málo odhaluje svou duši. Má podle nich talent, ale vydává ze sebe málo. Zastane se jí přítelkyně vypravěčky, která říká: „*Nestačí, když jde za námi a sbírá naše slzy, když sbírá naše vzdechy, když nám schraňuje náš řídký smích? Nevděční jsme.*“⁶¹ Črta končí symbolistickým obrazem oné spisovatelky jdoucí po prašné cestě, jak sbírá cizí slzy, které si ukládá do svého srdce, ale své slzy, které přitom roní, zašlapává do prachu. Zde narážíme na prvek přítomný ve slovinské literatuře již od Prešerna – na mýtus básníka. Spisovatel je odsouzen k tomu, aby trpěl. Jeho tvorba je vyslovením bolestí i radostí lidí, všechny tyto pocity vstřebává do sebe a trpí jimi. Není třeba, aby ztvárňoval sebe, stačí, když ztvární člověka.

4.2.9 Texty autobiografické

Autobiografičnost se fragmentárně a motivicky prolíná celým dílem Zofky Kveder, napsala však také mnoho textů, které jsou autobiografií od začátku až do konce. Tyto texty byly zřejmě primárně určeny pro časopisecká vydání. Knižně je nevydávala. Autorka se v nich nejčastěji navrácí ke svému dětství nebo vypráví příhody o své dcerce Vladuši.

Autobiografické spisy Zofky Kveder se vyznačují vysokými kvalitami. Díky pravdivosti látky jsou velmi přesvědčivé a suverénní. Autorka v nich čerpá ze svých vlastních zkušeností a vzpomínek, proto jsou psány velmi procítěně a čtenáře dokáží upoutat. Její texty o Vladuši velmi oceňoval Ivan Cankar a povzbuzoval ji, aby v jejich psaní pokračovala.⁶² Autorka se pravděpodobně setkala také s ohlasem čtenářů, protože autobiografické texty hojně publikovala v časopise *Domači prijatelj*, který sama redigovala. Několik jich nalezneme také v českém periodickém tisku.

⁶⁰ KVEDER, Zofka. Pozdní odpoledne. *Ženský obzor*. 1902, 3(2), s. 22.

⁶¹ *ibid.*

⁶² OROŽEN, Božena. Zofka Kvedrova v Pragi. *Dialogi*, 1978, 14(4), s. 220-232, S. 224.

Roku 1904 publikovala v časopise *Vesna* autobiografickou povídku *Psaní*⁶³. Vzpomíná v ní na své dětství a na dobu, kdy si dopisovala se starší ženou z Opavy. Potřebovala někoho, s kým by mohla důvěrně mluvit, odpověděla tedy na inzerát v novinách, ve kterém nějaký muž nabízel korespondenční vztah. Až po letech zjistila, že se jednalo o starou paní. Domnělého pána vnímala jako svého strýce a otevřeně mu psala o všech svých hnutích mysli, snech a trápeních. Pro starou paní představovalo její mladistvé snění osvěžení. Pro mladou Zofku naopak znamenalo otevřené vyjádření všech svých pohnutek cestu ke zformování zralé osobnosti. Spolu se vzpomínáním na dopisy autorka popisuje svou cestu životem. Sledujeme tak její životopis od dob, kdy ještě doma u rodičů snila o dálkách, až po čas její svatby s Vladimírem Jelovškem, kdy korespondenci se ženou ukončila.

Na dobu dětství Kvedrová vzpomíná také v povídce *Z mého mládí*, publikované ve *Vydrových besedách* roku 1905⁶⁴. Přesouvá se ještě dále do minulosti – do školních let, a vzpomíná na přátelství s učitelovým synem Rafem, se kterým prožila svou první dětskou lásku. Povídka je psána svěžím stylem s dětskou veselostí a energičností. Končí však smutně – Rafovou předčasnou smrtí v době jeho studia na gymnáziu.

Dalším okruhem autorčiných autobiografických textů jsou vyprávění o její dceři Vladuši. Roku 1906 vyšlo jedno z nich přímo pod názvem *Vladuša* v časopise *Vesna*⁶⁵. Zofka Kveder vypráví s lehkostí a spádem o příhodách, které se svým dítětem zažívá. Hojně používá přímou řeč, a čtenář má pocit, jako by slyšel mluvit samotnou Vladušku. Z textu vyzařuje pocit štěstí, kterým autorku její dcera naplňuje a který se přenáší i na čtenáře. Do vyprávění je zakomponována i stopa didaktičnosti – předkládá rodičům vlastní pokrokový názor na rodičovství a popisuje, jak dítě vychovává k samostatnosti a dopřává mu volnost, která mu přináší pocit odpovědnosti. Na dítě pohlíží jako na člověka sobě rovného, od kterého se může leccemu přiučit nebo z jeho prožívání vyčíst a pochopit něco sama o sobě. O tom svědčí i následující úryvek:

⁶³ KVEDER, Zofka. *Psaní*. *Vesna: belletristický čtrnáctidenník, věnovaný zájmům českých žen*. 1904, 1(3-5), s. 33-35, 51-53, 67-68.

⁶⁴ KVEDER, Zofka. *Z mého mládí*. *Vydrovy besedy*. 1905, 5(4), s. 87-90.

⁶⁵ KVEDER, Zofka. *Vladuša*. *Vesna: belletristický čtrnáctidenník, věnovaný zájmům českých žen*. 1906-1907, 3(2,3), s. 18-19, 33-34.

*„Shasli jsme všechna světla a pověsili jsme lampion v mém pokoji, kde spí i Vladuška.
„Podívej se tati, jak je červený! A jak je veliký! Nikdo nemá tak velikého lampionu. Vid’ že ne, ani v Záhřebu. Bože, mám úžasně ráda svůj lampion. A nebud’ smutný, tatínku, že nehoří v tvém pokoji. Zítřka ho dostaneš ty, ale dnes ať je tady, mně se tak líbí.“*

Povečeřeli jsme, a když jsem dávala Vladušku spát, prosila mne: „Neshasínej ho. Ať hoří, když je tak rudý a krásný.“

Slíbila jsem, že bude hořeti do půlnoci.

A do půlnoci jsem seděla tiše v slavnostní, tiché tmě a mé oči se dívaly na velký, rudý lampion, který visel pod stropem jako cizí, čarovný květ.

Bůh ví, divné myšlenky mi šly hlavou. Ale, vždyť i my, kteří nejsme už dětmi, zapomeneme brzy na krásné dary, vznešené city, velké oběti – ale na rudý lampion nezapomeneme...

Ano, to je všechna moudrost a všechno tajemství, Vladuško:

Po něčem zvláštním touží lidské srdce, jen po něčem zvláštním. Má perly každý den a přece je plno touhy po cizím, neznámém, tajemném. Chtělo by veliký, rudý lampion, aby hořel v duši jako čarovný květ, jako květ, který kvete jen jedenkrát...“⁶⁶

4.3 Texty ve Slovinsku nepublikované

Mezi texty Zofky Kveder vydanými v českém periodickém tisku mezi lety 1900 a 1906 jsem našla dvě povídky, které ve slovinštině publikovány nebyly.⁶⁷ Je tedy možné, že existují pouze v české verzi. Jedná se o povídky *Na Lidu* a *Legenda*, obě byly otištěny roku 1902. Protože tyto texty vyšly pouze v českém periodickém tisku (ani v českých knižních vydáních povídek Zofky Kveder je nenalezneme), a jsou tedy málo známé, zaměřím se na ně podrobněji.

4.3.1 Na Lidu

Povídka *Na Lidu* byla otištěna v *Nedělní zábavné a poučné příloze listu Národní politika*⁶⁸. Jako překladatel je uveden Jan Novák. Podobně jako výše zmiňovaná *Katedrála sv. Marka* je i povídka *Na Lidu* zasazena do prostředí Benátek a opět jsou to Benátky ve spojení s uměním.

⁶⁶ ibid. s. 34.

⁶⁷ Konzultovala jsem s paní docentkou Katjou Mihurko Poniž.

⁶⁸ KVEDER, Zofka. Na Lidu. Přeložil Jan NOVÁK. *Národní politika. Nedělní zábavná a poučná příloha*. 1902, 20(39), s. 3.

Sledujeme mladého malíře, který odjel ze své rodné Skandinávie malovat do Benátek středomořskou barevnost. Zápasí však se svou tvorbou a není schopen malovat podle svých představ – miluje barvy, ale nedokáže je zachytit. Inspirace přichází v podobě krásné Benátčanky – malíř přestane přemýšlet o barvách Benátek a stále má na mysli oči krásné Anity. Stane se jeho múzou a zároveň modelem. Jejím portrétem dosáhne konečně vysněných kvalit. „*Odložil nedokončené obrazy benátského pobřeží, a vymaloval svoji Anitu, sedící u moře na Lidu, s paletou v levé ruce a velikým štětcem za pravým uchem. A pánům soudcům na výstavě obrazů spanilá diletantka tak se zalíbila, že obdržel mladý malíř za ni první cenu.*“⁶⁹

Stejně jako mnoho jiných próz Zofky Kveder, i tato začíná impresionistickým popisem prostředí. Sledujeme moře při západu slunce a krásu večerních Benátek. Od samého počátku je důraz kladen na barvy, jejich pestrost a oslnivost. Barvy jsou důvodem, proč malíř do Benátek přijel. Celková atmosféra příběhu je odrazem barevnosti a jemných nuancí prostoru.

Povídka se opět odvíjí od cankarovského momentu – problému inspirace umělce. Malíř touží ztvárnovat jižní scenérie a bohaté benátské paláce, samotné prostředí jej však neinspiruje dostatečně. Aby byla jeho tvorba dokonalá, musí vycházet z hlubokého osobního prožitku. Ten přichází ve chvíli, kdy se na scéně objeví krásná dívka, která se pro něj stane zosobněním Múzy. Nalezne inspiraci a dočká se úspěchu.

4.3.2 Legenda

Lyrizovaná próza *Legenda* vyšla v časopise *Ženský obzor* v překladu Terezy Turnerové⁷⁰. Jedná se o symbolistickou povídku o dívce, která touží po svobodě, nemůže se však vyvázat z osidel společnosti. Duševní zápas dívky je zpracován jako alegorický obraz – duše dívky je přirovnána k orlovi obklopenému slepicemi. Orel touží po výškách, slepice mu však nechtějí dovolit vzlétnout, protože to považují za nebezpečné. Dívka své duši dlouho upírá volnost, nakonec ji pustí, ale duše je už příliš slabá – neudrží se ve výšce a padá dolů.

Povídka je obrazem situace ve společnosti, která svazuje lidské duše a brání každému individu ve vyvázání se z jejich spárů. Činí si nárok na jeho život a štěstí a myslí si, že sama ví nejlépe, co je pro jednotlivce dobré. O člověka, který svou duši pustí a oddá se volnosti, mají ostatní lidé strach a snaží se jej zadržet. Dívka z povídky *Legenda* prožívá vnitřní boj,

⁶⁹ ibid.

⁷⁰ KVEDER, Zofka. *Legenda*. *Ženský obzor*. 1902, 3(9), s. 142-143.

protože nechce ublížit svým blízkým, kteří pro ni chtějí jen to nejlepší, ale zároveň dusí svou duši, a ta v ní postupem času odumírá. Lidé v jejím okolí svým strachem způsobí, že dívka o svou duši přichází. Když se odhodlá vyjít vstříc svobodě, je už příliš pozdě, nemá na to sílu.

Klíč k interpretaci nám poskytuje i samotný název povídky. Legenda je literárním druhem popisujícím život a utrpení světce nebo mučedníka. V povídce Zofky Kveder je v roli světce dívka, která ve své čistotě svádí boj o svobodu své duše. Duše je trpícím mučedníkem, který se nevzdává a nerezignuje. Konec povídky se ale naopak s žánrem legendy neslučuje – duše umírá, nedochází ale blaženosti, ke které směřuje duše mrtvého světce. Autorka využívá žánr legendy, porušuje jeho striktní pravidla a moderním způsobem jej přetváří. Zároveň zbavuje legendu náboženského rázu a dokazuje, že stejně vznešeně jako po spasení může člověk toužit po svobodě.

Text se od počátku nese v pohádkovém stylu: „*Byla jednou mladá dívka, jež měla duši volnou a vonnou jako divoký pták žijící ve vysokých hvozdech. Rozpnouti perutě, plovat v modrém etheru, pít svobodu, to chtěla její duše.*“ Již první věta signalizuje žánr pohádky: „*Byla jednou mladá dívka (...).*“ Pro Zofku Kveder je pohádka netypickým žánrem. Z motivické stránky však autorka nepopisuje v rámci svého opusu nic nového – nesplněná touha subjektu, ze které plyne ztráta duše, se v nejrůznějších obměnách proplétá celým jejím dílem. V *Legendě* se však Kvedrová zaměřuje na samostatný motiv a velmi moderním způsobem jej rozvíjí. Nevyužívá k tomu žádný větší příběh, příběhem je samotný boj duše.

4.4 Publicistické texty

Mezi příspěvky Zofky Kveder v českém periodickém tisku najdeme i několik textů publicistických. Je mezi nimi zpráva o slovinském ženském hnutí, článek o vztahu autorky k Josefu Svatopluku Macharovi u příležitosti jeho 40. narozenin, dále trpké svědectví o přístupu české společnosti k cizincům a také dvě úvahy s emancipační a osvětovou tendencí.

Prvním textem, který Kvedrová v Praze vydala, byla zpráva *Ženské hnutí slovinské* publikovaná roku 1900 v časopise *Slovanský přehled*⁷¹. Autorka zde nastiňuje špatné postavení žen ve Slovinsku. Jako velký problém vnímá fakt, že ani samotné ženy se o ženskou otázku nezajímají, což vytváří špatné podmínky pro vývoj slovinského ženského

⁷¹ KVEDER, Zofka. Ženské hnutí slovinské. *Slovanský přehled*. 1900, 2(10), s. 462-465.

hnutí. Za jeho počátek Kvedrová označuje časopis *Slovenka*, který začala vydávat Marica Nadlišek v Terstu. A zmiňuje také její spolupracovnice – Marici Strnad, Elviru Dolinar (která psala pod pseudonymem Danica a byla nejpokrokovější a nejodvážnější ze slovinských žen ve veřejném životě) a Ivanku Anžič – pokračovatelku Marice Nadlišek. Světlo naděje do budoucnosti autorka vidí v plánované všeslovinské ženské organizaci, která by sdružovala zaměstnané ženy a starala se o jejich práva.

Osobním svědectvím Zofky Kveder v českém tisku byl otevřený dopis redaktoru *Času*, Cyrilu Duškovi, o tom, jak se k ní jako k cizince Češi chovají. Tato nelichotivá zpráva o českých poměrech vyšla v našem tisku hned dvakrát – roku 1904 pod názvem *Velectěný pane redaktore v Času*⁷² a roku 1905 s titulkem *Obrázek z českých literárních poměrů* v moravském periodiku *Rovnost*⁷³. Autorka si stěžuje na chování vydavatelů a redaktorů, kteří ji nechtěli vydávat a několikrát jí ztratili rukopis. Její jednoaktovku hráli pod jménem ruského autora, bez jejího vědomí vydali povídku *Eva*, a k tomu ještě ve zkrácené podobě, která byla otištěna v Ljubljanskem zvonu. Nemohla sehnat žádné zaměstnání, protože byla cizinka. Na to vše autorka reaguje takto: „*Nač mne urážejí?! U nás dole na jihu, v Slovinsku a Chorvatsku je padesát tisíc Čechů a jedí chléb naší země, bílý chléb, kterého ani náš národ nejí. Proč by ti nedali doma u sebe kus chleba černého, tvrdě zaslouženého? (...) Dosud nikde mně neubližovali tolik jako tady.*“⁷⁴

Na otevřený dopis Zofky Kveder odpověděl v *Času* taktéž otevřeným dopisem pod názvem *Případ paní Zofky Josef Svatopluk Machar* (pod značkou -by-)⁷⁵. S rozčarováním komentuje fakta, která Kvedrová ve svém textu popsala a cítí zklamání z české společnosti. Autorka je podle něj „*vynikající slovinská spisovatelka, (...) jedna z nejčistších a nejkrásnějších duší, na které vůbec zlaté slunce na tomto světě svítí*“⁷⁶. Pohoršuje se nad tím, jak česká společnost neustále mluví o slovanské vzájemnosti, když ji však může prokázat v praxi, raději na ni zapomene. Kritizuje pražskou nafoukanost: „*Praha, Praha! – Stále táž, stále maloměsto, nafoukané, malicherné, surové, bezcitné, šosácké a copařské, hnízdo jepic, jež soudí Evropu, kapka, v níž její nálevníci vidí oceán. Slavná „dějinná“ Praha! (...) Slepý Žižka ji poznal –*

⁷² KVEDER, Zofka. Velectěný pane redaktore. *Čas*. 1904, **18**(1), s. 11-14.

⁷³ KVEDER, Zofka. Obrázek z českých literárních poměrů. *Rovnost: zemský orgán strany sociálně-demokratické na Moravě*. 1905, **21**(4), s. 2-4.

⁷⁴ *ibid.* s. 3.

⁷⁵ MACHAR, Josef Svatopluk. Případ paní Zofky. *Čas*. 1905, **19**(3), s. 44-45.

⁷⁶ *ibid.* s. 44.

*a dal na ni namířit své houfnice!*⁷⁷ Machar se postavil do role silného obránce Zofky Kveder. Není jasné, jak moc jí to pomohlo. Nicméně po jejím odchodu z Prahy ji česká kulturní společnost konečně objevila a periodika ji začala hojně vydávat. Je otázkou, do jaké míry tomu napomohl právě Josef Svatopluk Machar.

Roku 1904 slavil J. S. Machar 40. narozeniny a k té příležitosti mu bylo věnováno 59. číslo časopisu *Čas*. Svými texty sem přispěli T. G. Masaryk, Petr Bezruč, Božena Benešová, Vladimír Jelovšek, Jan Herben a další. Mezi příspěvky těchto osobností nalezneme i článek Zofky Kveder nazvaný *Troje setkání s Macharem*⁷⁸. Autorka zde popisuje svá setkání se slavným českým básníkem a dojem, jakým na ni zapůsobil. Poprvé se s básníkem setkala prostřednictvím jeho sbírky *Zde by měly kvést růže*. Z knihy jí v Terstu předčítal Vladimír Jelovšek a byla to první česká kniha, kterou přečetla. Kvedrová mu později poslala svou sbírku *Misterij žene*, kterou Machar velmi pochválil. Od té doby mu spolu s Jelovškem posílali všechny knihy, které vydali, a schovávali si všechny Macharovy sbírky. Podruhé se s Macharem setkala konečně osobně. Seznámil je její přítel, redaktor *Času* Cyril Dušek. Básník v Kvedrové zanechal velmi pozitivní dojem klidného a duševně bohatého člověka. Pořetí se s ním setkala u něj doma ve Vídni, kde jej navštívila společně s Ivanem Cankarem. Atmosféra jeho domova ji velmi uchvátila. Vzpomíná na jeho ženu a děti, jeho domov jí připadal jako ostrůvek pohody, klidu a harmonie. Nepochybně měla k básníkovi velmi vřelý vztah.

Zofka Kveder v Čechách vydala také dvě eseje. Ve svých úvahových textech čtenářům, respektive čtenářkám, často předkládá své pokrokové názory. S těmi se setkáme i v článku nazvaném *Všelicos*, který vyšel roku 1905 v časopise *Ženský obzor*⁷⁹. Autorka zde nabádá čtenářky, aby v životě jednaly podle vlastního přesvědčení, a ne podle konvencí a mínění svého okolí. Oslavuje život a zdůrazňuje, že člověk jej musí plnohodnotně prožít a užít. Nenechat se svazovat společenskými očekáváními. Emancipovaná žena podle ní nesmí být zbabělá, protože statečnost je předpokladem k emancipaci. Podává vlastní příklad – chodí v noci sama domů z kaváren a nikdy se nebojí. Ví, že se jí nic nestane, a naopak zdůrazňuje kouzlo večerních procházek Prahou, když jde člověk sám. Dotýká se také otázky výchovy dětí. Nabádá ženy, aby své děti vychovávaly k samostatnosti a svobodě, aby je vedly k zodpovědnosti. Aby na ně nedohlížely, ale naučily je dohlížet samy na sebe. A také aby jim

⁷⁷ *ibid.*

⁷⁸ KVEDER, Zofka. *Troje setkání s Macharem*. *Čas*. 1904, **18**(59), s. 2-3.

⁷⁹ KVEDER, Zofka. *Všelicos*. *Ženský obzor*. 1904-1905, **5**(1), s. 5-6.

nezakrývaly trápení života, ale mluvily s nimi o všem, o dobrém i zlém, protože jen tak je nejlépe připravit na život.

Dalším úvahovým článkem Zofky Kveder v českých periodikách jsou *Maličkosti* v časopise *Eva* z roku 1906⁸⁰. Autorka zde cituje z dopisů, které dostává od různých přátel. Jedni jí s nadšením píšou o své práci, jiní si na stejnou práci stěžují. Jedny život těší, druzí jsou stále s něčím nespokojeni. Autorka ukončuje úvahu povzbuzujícím závěrem: „*všude se snadno pracuje, jen chce-li se a nečerpá-li člověk ten svěží život, tu krásnou sílu vůle a schopnost ku práci, k radosti a štěstí nikdy ze svého okolí, nýbrž ze sebe samého. Vše jedno, či je ve městě nebo někde v ztracené horské dědině.*“⁸¹ Znovu zde nacházíme myšlenku, kterou Kvedrová vyjádřila i v některých svých povídkách (např. *Příběh ze života vesnické učitelky*) – najít v sobě sílu, své místo ve světě a dělat svou práci s potěšením.

⁸⁰ KVEDER, Zofka. *Maličkosti. Eva: časopis pro vzdělání českých žen a dívek*. 1906, 3(2,4), s. 40, 62-63.

⁸¹ *ibid.*

5 Překladaelé textů Zofky Kveder

Zofka Kveder neovládala češtinu natolik dobře, aby v ní mohla psát své beletristické nebo publicistické texty. K tomu, aby mohla v češtině publikovat, jí nejvíce napomohla její přítelkyně Zdenka Hásková, která přeložila většinu jejích děl, která máme v češtině k dispozici.

Zdenka Hásková byla jednou z nejvzdělanějších žen tehdejší české společnosti, měla dokonce doktorský titul. Byla spisovatelkou, nejvíce se však věnovala esejistice. Libuše Heczková ji řadí (vedle Pavly Maternové a Marie Štěchové) do okruhu spisovatelek „ve stínu Terézy Novákové“.⁸² Své příspěvky publikovala v *Ženském obzoru*, *Ženském světě*, *Národních listech* a *Lumíru*. Několik jejích esejů otiskly i brněnské *Lidové noviny*. Později se stala redaktorkou deníku *Československá republika*. Věnovala se ženské otázce a zejména literatuře psané ženskými autorkami. Ve svých literárních recenzích se snažila pojmenovávat specifika ženského psaní, která by podpořila jeho význam. Ženská tvorba by se podle ní neměla přizpůsobovat tradici mužského psaní, ale měla by si zachovávat svou individualitu, kterou literaturu obohacuje. Hásková je ve svých textech vždy racionální a nesentimentální. Heroizace ženského údělu nebyla jejím stylem. Ve svých kritikách byla vždy věcnou.⁸³

Zdenka Hásková uměla chorvatsky, nebylo pro ni tedy tolik těžké naučit se i slovinštině. To vedlo k intenzivní spolupráci obou spisovatelek. Kvedrová mohla i nadále psát slovinštinou, a její dílo tedy neztratilo na kvalitě. Slovinštině texty posléze společně překládaly. I díky této spolupráci se Kvedrová zařadila v českém prostředí mezi nejznámější slovinštině autory prvních desetiletí 20. století (vedle Ivana Cankara a Frana Ksavera Meška).⁸⁴

Jméno Zdenky Háskové u překladů většinou nenajdeme. Se Zofkou Kveder totiž měly dohodu o dělení honoráře. Pokud zůstala Hásková skrytá, bylo to pro obě ženy finančně výhodnější. Stejně postupovaly i u knižních vydání.⁸⁵ Texty, které nenesou jméno překladatele, jsou tedy pravděpodobně překlady Zdenky Háskové.

Hásková jako zkušená a střízlivá literární kritička Kvedrovou údajně často usměrňovala. Kritizovala její občasnou tendenčnost a mnohomluvnost. Texty tedy někdy zkracovala

⁸² HECZKOVÁ, Libuše. *Píšíci Minervy*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2009, s. 186.

⁸³ *ibid.* s. 187-189.

⁸⁴ DOROVSKÝ, Ivan. Zofka Kvedrová u nás. In: *Zofka Kvedrová (1878-1936). Recepce její tvorby ve 21. století*. Praha: Národní knihovna ČR, 2008, s. 17-34. S. 22.

⁸⁵ OROŽEN, Božena. Zofka Kvedrova v Pragi. *Dialogi*, 1978, **14**(4), s. 220-232. S. 222.

a mírně upravovala.⁸⁶ Ale protože na překladech obě ženy spolupracovaly, nejsou zásahy Zdenky Háskové příliš veliké.

Srovnáním několika překladů s originály⁸⁷ jsem zjistila, že úpravy se omezovaly pouze na sporadické vypouštění slov, která se Háskové zřejmě zdála přebytečná. Někdy přistoupila i k vypouštění celých vět. Jejich nepřítomnost však nemá na význam textu větší vliv. Spíše svědčí o Háskové regulaci autorčiny mnohomluvnosti. Některé překlady se s originály otištěnými v sebraných spisech Zofky Kveder shodují méně, pravděpodobně se však jedná o jinou verzi textu, kterou jsem neměla v originále k dispozici.

V povídce *Episoda* se vyskytuje několik překladatelských chyb. Je možné, že Hásková text překládala bez pomoci Kvedrové, v ostatních překladech se totiž až na výjimky chyby nevyskytují. Chybně jsou přeložena například slova: *brezmejen* jako *bezejmenný*, *petelin* jako *pták*, *celo* (ve smyslu dokonce) jako *celý* apod. Tento případ je však ojedinělý, překlady Zdenky Háskové se obecně vyznačují vysokou uměleckou kvalitou a ve významu se vždy dokonale shodují s originály.

Dalšími českými překladateli povídek Zofky Kveder byli Otto Lazar, Jan Novák, Josef V. Tichý, Tereza Turnerová a Eugen Stoklas. Kvůli nedostupnosti slovinských originálů daných povídek jsem však neměla možnost jejich překlady zhodnotit.

Na skutečnost, že se Zofka Kveder poměrně dobře začlenila do českého kulturního prostředí a že byly po jejím odchodu z Prahy její texty u nás velmi hojně vydávány, měla nezanedbatelný vliv právě Zdenka Hásková. Díky jejímu překladatelskému umění se zde mohla slovinská autorka uplatnit a vysoká kvalita překladů Háskové měla zcela jistě vliv na její úspěch. Bez ní by byl patrně boj Zofky Kveder za uplatnění daleko těžší.

⁸⁶ *ibid.*

⁸⁷ Čerpala jsem z knih: *Izbrano delo Zofke Kvedrove*. Ljubljana: Belo-modra knjižnica, 1938-1940; KVEDER, Zofka. *Zbrano delo 1*. Maribor: Litera 2005; KVEDER, Zofka. *Zbrano delo 2*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2010.

6 Závěr

Ačkoli se v Praze Zofka Kveder potýkala s velkými problémy a musela velmi bojovat o uplatnění, zanechala v české kultuře od počátku století až do 30. let nesmazatelnou stopu. Jako příslušnice malého národa se nikdy nemohla stát příliš známou široké veřejnosti, v kulturních kruzích však své místo našla. Českého kulturního života se účastnila velmi intenzivně, byla manželkou chorvatského básníka, který měl styky s českou intelektuální elitou už dříve. Díky němu se seznámila s některými českými spisovateli. Její talent a usilovná práce navíc způsobily, že se jí zde dostalo širokého uznání.

Za svého pobytu v Praze autorka stále publikovala v tisku slovinském, rakouském a německém, pronikla však také do periodik českých. Nejvíce se objevovala na stranách časopisů *Ženský obzor*, *Nové pařížské mody*, *Rudé květy*, *Vydrovy besedy*, *Vesna a Svoboda*, příspěvky však nalézáme i v mnoha dalších periodikách. Převládají příspěvky beletristické – krátké i delší povídky, črty a jednoaktovky. Otiskla zde také 6 textů publicistických. V tisku z období mezi lety 1900 a 1906 jsem našla 40 příspěvků Zofky Kveder v 18 periodických listech, je ale možné, že se jich v našem tisku skrývá ještě více. Schází nám však spolehlivá bibliografie.

Mezi příspěvky Zofky Kveder v jednotlivých periodikách jsem nezpozorovala výraznější tematické rozrůznění podle zaměření daného listu. Pouze v časopise *Rudé květy* nalézáme výhradně texty se sociální tematikou. V ostatních periodikách převládá tematika milostná, což je dáno také tím, že značná část periodik, ve kterých Kvedrová publikovala, se zaměřovala na ženské čtenářstvo.

Čtyři příspěvky se v českém tisku dvakrát opakují. Jedná se o povídku *Anna*, která vyšla téhož roku ve *Vydrových besedách* i ve *Svobodě*, povídku *V horách*, publikovanou roku 1905 v *Jitřence* a o rok později v *Mladoboleslavských listech*, povídku *Všední tragedie*, kterou nalezneme v *Dělnické besídce* z roku 1904 a v o rok mladším ročníku *Rovnosti*, a o otevřený dopis, který byl publikován pod názvem *Velectěný pane redaktore* roku 1904 v *Čase* a o rok později v *Rovnosti* pod titulkem *Obrázek z českých literárních poměrů*.

Většina příspěvků Zofky Kveder vycházela v překladech Zdenky Háskové, ačkoli u nich její jméno nenalézáme. Z důvodu dělení honoráře totiž zůstávala skrytá. U sedmi textů se objevují jména jiných překladatelů. Po dvou příspěvcích přeložili Otto Lazar a Jan Novák, ostatními překladateli byli Josef V. Tichý, Tereza Turnerová a Eugen Stoklas.

Autorka se ve své próze i v dramatu zaměřuje především na ženskou duši, sleduje vývoj její identity, její potřeby, touhy a trápení. Kritizuje uspořádání ve společnosti a povzbuzuje svou literaturou ženy k aktivitě. Dále se zaměřuje na vztahy mezi mužem a ženou, na lásku a mateřství a nevynechává ani sociální tematiku. Téměř ve všech svých textech se věnuje lidskému nitru a prožívání a tematizuje lidské pocity. Často se setkáváme s velmi silnou psychologizací postav.

Velkou roli v autorčině díle hraje prostor. Kvedrová mu věnuje dlouhé impresionistické pasáže, prostor často ovlivňuje tok a atmosféru příběhu a odráží se v náladě postav. Kromě impresionismu nacházíme v jejím díle prvky symbolismu, novoromantismu, dekadence, ale také ještě doznívající realismus a naturalismus.

Pobyt v Praze pro Zofku Kveder nebyl vůbec jednoduchým. Po celou dobu svého působení v Čechách se potýkala s neuznáním. Do periodik se zpočátku probojovávala prostřednictvím svých přítelkyň, redaktori ji začínali lépe přijímat jen velmi pomalu. S trpkou autorčinou zkušeností se můžeme seznámit v jejím otevřeném dopise redaktoru *Času*. Roku 1906, v posledním roce jejího života v Praze, se však dočkala konečně hlasitého uznání, a to přímo z pera našeho předního kritika Arna Nováka. Po jejím odchodu z Prahy nastal obrovský nárůst publikování jejího díla v českém tisku.

Přes těžkosti, které autorka v Praze prožívala, vzpomínala na pražská léta vždy s láskou. Prožila zde své mládí, lásku a první mateřství. Velmi ji naplňoval místní kulturní život a měla zde mnoho přátel. Mezi nimi i nejlepší přítelkyni, Zdenku Háskovou, která výrazně napomohla jejímu uplatnění v českém literárním prostředí. Stejně tak, jako zanechala Praha hlubokou stopu v Zofce Kveder, zanechala i ona hlubokou stopu v českém kulturním prostředí.

7 Použitá literatura

- BOROVNIK, Silvija. *Pišejo ženske drugače?* Ljubljana: Založba Mihelač, 1996.
- BOROVNIK, Silvija. Uporništvo ženskih likov v prozi Zofke Kveder. In: *Zofka Kvedrová (1878-1936). Recepce její tvorby ve 21. století*. Praha: Národní knihovna ČR, 2008, s. 35-46.
- CANKAR, Ivan. *Kříž nad horami*. Praha, 1909.
- CANKAR, Ivan. *Pro blaho národa*. Přeložil Radek NOVAK. Praha: Emona servis, 2010.
- DOROVSKÝ, Ivan. Zofka Kvedrová u nás. In: *Zofka Kvedrová (1878-1936). Recepce její tvorby ve 21. století*. Praha: Národní knihovna ČR, 2008, s. 17-34.
- DOVIĆ, Marijan. Zofka Kveder, umetnica in profesionalka peresa. In: *Zofka Kvedrová (1878-1936). Recepce její tvorby ve 21. století*. Praha: Národní knihovna ČR, 2008, s. 127-146.
- HÁSKOVÁ, Zdenka. K českému písemnictví. *Československá republika*, 1920, **161**(259), s. 2.
- HECZKOVÁ, Libuše. *Pišící Minervy*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2009.
- JENSTERLE-DOLEŽAL, Alenka. Pisma Zdenki Háskovi – prostor intime Zofke Kveder. In: *Zofka Kvedrová (1878-1936). Recepce její tvorby ve 21. století*. Praha: Národní knihovna ČR, 2008, s. 241-244.
- JENSTERLE-DOLEŽAL, Alenka. Problem identitete in travma telesa v prozi Zofke Kveder. In: *Zofka Kvedrová (1878-1936). Recepce její tvorby ve 21. století*. Praha: Národní knihovna ČR, 2008, s. 81-98.
- JENSTERLE-DOLEŽAL, Alenka. *V krogu mitov. O ženski in smrti v slovenski književnosti*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije, 2008.
- KOS, Janko. *Pregled slovenskega slovstva*. Ljubljana: DZS, 2010.
- KOSTRBOVÁ, Lucie. *Mezi Prahou a Vídní. Česká a vídeňská literární moderna na konci 19. století*. Praha: Academia, 2011.
- KOZÁR, Aleš. K prostoru v díle Zofky Kveder. In: *Zofka Kvedrová (1878-1936). Recepce její tvorby ve 21. století*. Praha: Národní knihovna ČR, 2008, s. 99-106.

- KUDĚLKA, Viktor. Problémy slovinské moderny v širších souvislostech. In: *Moderna ve slovanských literaturách*. Praha: Ústav pro českou a světovou literaturu ČSAV, 1988.
- KVEDER, Zofka. Amerikán. Přeložil Otto LAZAR. *Náš domov*. 1906, **15**, s. 101-106.
- KVEDER, Zofka. Anna. *Svoboda, časopis strany sociálně demokratické*. 1906, **16**(64), s. 2-3.
- KVEDER, Zofka. Anna. *Vydrovy besedy*. 1906, **6**(7), s. 138-141.
- KVEDER, Zofka. Cizí oči. *Nové pařížské mody. Dámské besedy, Belletristická příloha „Nových Pařížských Mod“*. 1902, **8**(13,14), s. 2, 1-2.
- KVEDER, Zofka. Černá noc. *Ženský svět*. 1906, **10**(10,11), s. 131-132, 141-142.
- KVEDER, Zofka. Episoda. *Nové pařížské mody. Dámské besedy, Belletristická příloha „Nových Pařížských Mod“*. 1906, **12**(22,23), s. 1-2, 1-3.
- KVEDER, Zofka. Eva. Přeložil Josef V. TICHÝ. *Hlas národa*. 1904, **18**(342), s. 2-3.
- KVEDER, Zofka. Expeditorka. *Nové pařížské mody. Dámské besedy, Belletristická příloha „Nových Pařížských Mod“*. 1905, **11**(23), s. 1-2.
- KVEDER, Zofka. Idylla. *Jitřenka, časopis pro zájmy Východočeska*. 1905, **24**(8), s. 29-30.
- KVEDER, Zofka. *Izbrano delo Zofke Kvedrove*. Ljubljana: Belo-modra knjižnica, 1938-1940.
- KVEDER, Zofka. Jak to přišlo. Přeložila Zdenka HÁSKOVÁ. *Ženský svět*. 1902, **6**, s. 180-183.
- KVEDER, Zofka. Jsem tak bohata! *Ženský obzor*. 1902, **3**(1), s. 3.
- KVEDER, Zofka. Když hvězdy padají. *Nové pařížské mody. Dámské besedy, Belletristická příloha „Nových Pařížských Mod“*. 1901, **7**(20), s. 1-2.
- KVEDER, Zofka. Katedrála sv. Marka. Přeložil Jan NOVÁK. *Moravská orlice*. 1900, **38**(67), s. 1.
- KVEDER, Zofka. Legenda. Přeložila Tereza TURNEROVÁ. *Ženský obzor*. 1902, **3**(9), s. 142-143.
- KVEDER, Zofka. Líza. *Svoboda, časopis strany sociálně demokratické*. 1906, **16**(82-87), s. 1-2.

- KVEDER, Zofka. Maličkosti. Přeložil Otto LAZAR. *Eva, časopis pro vzdělání českých žen a dívek*. 1906, **3**(2,4), s. 40, 62-63.
- KVEDER, Zofka. Malíř Novák. *Vesna, belletristický čtrnáctidenník, věnovaný zájmům českých žen*. 1906, **3**(19-21), s. 290-292, 305-307, 325-326.
- KVEDER, Zofka. Misie. *Rudé květy, ilustrovaný lidový měsíčník pro zábavu a poučení*. 1906, **5**(10,11), s. 158, 161-164.
- KVEDER, Zofka. Na Lidu. Přeložil Jan NOVÁK. *Národní politika. Nedělní zábavná a poučná příloha*. 1902, **20**(39), s. 3.
- KVEDER, Zofka. Na Štědrý den. *Vydrovy besedy*. 1906, **6**(12), s. 263-266.
- KVEDER, Zofka. Obrázek z českých literárních poměrů. *Rovnost, zemský orgán strany sociálně-demokratické na Moravě*. 1905, **21**(4), s. 2-4.
- KVEDER, Zofka. Paolo. *Rudé květy, ilustrovaný lidový měsíčník pro zábavu a poučení*. 1902, **2**(4,5), s. 53-59, 68-70.
- KVEDER, Zofka. Pozdní odpoledne. *Ženský obzor*. 1902, **3**(2), s. 22.
- KVEDER, Zofka. Psaní. *Vesna, belletristický čtrnáctidenník, věnovaný zájmům českých žen*. 1904, **1**(3-5), s. 33-35, 51-53, 67-68.
- KVEDER, Zofka. Příběh ze života vesnické učitelky. *Svoboda, časopis strany sociálně demokratické. Povídky a črty od různých autorů* (příloha). 1906, **16**(102,104), 1907, **17**(1,2), s. 38-49.
- KVEDER, Zofka. Troje setkání s Macharem. *Čas*. 1904, **18**(59), s. 2-3.
- KVEDER, Zofka. Trosky. Přeložil Eugen STOKLAS. *Ženský obzor*. 1902, **3**(10), s. 163-166.
- KVEDER, Zofka. V horách. *Jitřenka, časopis pro zájmy Východočeska*. 1905, **24**(1), s. 2-3.
- KVEDER, Zofka. V horách. *Mladoboleslavské listy. Vánoční zábavná příloha „Mladoboleslavských Listů“*. 1906. **19**(99), s. 1-2.
- KVEDER, Zofka. Ve vinici. *Národní politika. Nedělní zábavná a poučná příloha*. 1906, **24**(41), s. 1-2.
- KVEDER, Zofka. Velectěný pane redaktore. *Čas*. 1904, **18**(1), s. 11-14.

- KVEDER, Zofka. Vladuša. *Vesna, belletristický čtrnáctidenník, věnovaný zájmům českých žen*. 1906-1907, **3**(2,3), s. 18-19, 33-34.
- KVEDER, Zofka. Všední tragedie. *Dělnická besídka, nedělní příloha Práva lidu*. 1904, **13**(307).
- KVEDER, Zofka. Všední tragedie. *Rovnost, zemský orgán strany sociálně-demokratické na Moravě*. 1905, **21**(3), s. 2-4.
- KVEDER, Zofka. Všelicos. *Ženský obzor*. 1904-1905, **5**(1), s. 5-6.
- KVEDER, Zofka. *Zbrano delo 1*. Maribor: Litera 2005
- KVEDER, Zofka. *Zbrano delo 2*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2010.
- KVEDER, Zofka. Zimní odpoledne. *Rudé květy, ilustrovaný lidový měsíčník pro zábavu a poučení*. 1902, **1**(12), s. 178-179.
- KVEDER, Zofka. Z cestovního zápisníku. *Rudé květy, ilustrovaný lidový měsíčník pro zábavu a poučení*. 1901, **1**(4), s. 55-57.
- KVEDER, Zofka. Z knihy „Mysterium ženy“. *Ženský obzor*. 1902, **3**(5), s. 66-67.
- KVEDER, Zofka. Z mého mládí. *Vydrovy besedy*. 1905, **5**(4), s. 87-90.
- KVEDER, Zofka. Ženské hnutí slovinské. *Slovanský přehled*. 1900, **2**(10), s. 462-465.
- MACHAR, Josef Svatopluk. Případ paní Zofky. *Čas*. 1905, **19**(3), s. 44-45.
- MIKLAVČIČOVÁ, Eva. *Pražské období spisovatelky Zofky Kvedrové*. Praha, 1998. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta.
- MIHURKO PONIŽ, Katja. *Drzno drugačna: Zofka Kveder in podobe ženskosti*. Ljubljana: Delta, 2003.
- NOVÁK, Arne. Žofka Kveder-Jelovškova: Povídky. *Ženský svět*. 1906, **10**(20), s. 261.
- OROŽEN, Božena. Zofka Kvedrova v Prahi. *Dialogi*, 1978, **14**(4), s. 220-232.
- PATOČKA, Jan. *Tělo, společenství, jazyk, svět*. Praha: Oikoymenh, 1995.
- ŠTUHEC, Miran. Diskurz spolov v slovenski publicistiki Zofke Kvedrove. In: *Zofka Kvedrová (1878-1936). Recepce její tvorby ve 21. století*. Praha: Národní knihovna ČR, 2008, s. 147-156.

TUCOVIĆ, Vladka. Listnica uredništva – znamenita rubrika Zofke Kveder v reviji Domači prijatelj. In: *Zofka Kvedrová (1878-1936). Recepte její tvorby ve 21. století*. Praha: Národní knihovna ČR, 2008, s. 157-175.

ZADRAVEC, Fran. *Slovenska književnost II*. Ljubljana: DZS, 1999.

Příloha – Bibliografie textů Zofky Kveder vydaných mezi lety 1900 a 1906 v českém periodickém tisku¹

Beletristické příspěvky

Amerikán. Přeložil Otto LAZAR. *Náš domov*. 1906, **15**, s. 101-106.

Anna. *Svoboda, časopis strany sociálně demokratické*. 1906, **16**(64), s. 2-3. *

Anna. *Vydrovy besedy*. 1906, **6**(7), s. 138-141.

Cizí oči. *Nové pařížské mody. Dámské besedy, Belletristická příloha „Nových Pařížských Mod“*. 1902, **8**(13,14), s. 2, 1-2.

Černá noc. *Ženský svět*. 1906, **10**(10,11), s. 131-132, 141-142. *

Episoda. *Nové pařížské mody. Dámské besedy, Belletristická příloha „Nových Pařížských Mod“*. 1906, **12**(22,23), s. 1-2, 1-3.

Eva. Přeložil Josef V. TICHÝ. *Hlas národa*. 1904, **18**(342), s. 2-3.

Expeditorka. *Nové pařížské mody. Dámské besedy, Belletristická příloha „Nových Pařížských Mod“*. 1905, **11**(23), s. 1-2.

Idylla. *Jitřenka, časopis pro zájmy Východočeska*. 1905, **24**(8), s. 29-30.

Jak to přišlo. Přeložila Zdenka HÁSKOVÁ. *Ženský svět*. 1902, **6**, s. 180-183.

Jsem tak bohata! *Ženský obzor*. 1902, **3**(1), s. 3. *

Když hvězdy padají. *Nové pařížské mody. Dámské besedy, Belletristická příloha „Nových Pařížských Mod“*. 1901, **7**(20), s. 1-2. *

Katedrála sv. Marka². Přeložil Jan NOVÁK. *Moravská orlice*. 1900, **38**(67), s. 1.

Legenda³. Přeložila Tereza TURNEROVÁ. *Ženský obzor*. 1902, **3**(9), s. 142-143.

Líza⁴. *Svoboda, časopis strany sociálně demokratické*. 1906, **16**(82-87), s. 1-2.

Malíř Novák. *Vesna, belletristický čtrnáctidenník, věnovaný zájmům českých žen*. 1906, **3**(19-21), s. 290-292, 305-307, 325-326.

¹ Texty bez uvedeného překladatele přeložila pravděpodobně Zdenka Hásková.

² V originále „Slike iz Benetk“

³ Slovinsky nepublikováno.

⁴ V originále „Telegrafistka“.

- Misie. *Rudé květy, ilustrovaný lidový měsíčník pro zábavu a poučení*. 1906, **5**(10,11), s. 158, 161-164. *
- Na Lidu⁵. Přeložil Jan NOVÁK. *Národní politika. Nedělní zábavná a poučná příloha*. 1902, **20**(39), s. 3.
- Na Štědrý den. *Vydrovy besedy*. 1906, **6**(12), s. 263-266.
- Paolo. *Rudé květy, ilustrovaný lidový měsíčník pro zábavu a poučení*. 1902, **2**(4,5), s. 53-59, 68-70. *
- Pozdní odpoledne⁶. *Ženský obzor*. 1902, **3**(2), s. 22. *
- Příběh ze života vesnické učitelky. *Svoboda, časopis strany sociálně demokratické. Povídky a črty od různých autorů (příloha)*. 1906, **16**(102,104), 1907, **17**(1,2), s. 38-49.
- Trosky⁷. Přeložil Eugen STOKLAS. *Ženský obzor*. 1902, **3**(10), s. 163-166.
- V horách. *Jitřenka, časopis pro zájmy Východočeska*. 1905, **24**(1), s. 2-3.
- V horách. *Mladoboleslavské listy. Vánoční zábavná příloha „Mladoboleslavských Listů“*. 1906. **19**(99), s. 1-2.
- Ve vinici. *Národní politika. Nedělní zábavná a poučná příloha*. 1906, **24**(41), s. 1-2.
- Všední tragedie. *Dělnická besídka, nedělní příloha Práva lidu*. 1904, **13**(307).⁸
- Všední tragedie. *Rovnost, zemský orgán strany sociálně-demokratické na Moravě*. 1905, **21**(3), s. 2-4.
- Zimní odpoledne. *Rudé květy, ilustrovaný lidový měsíčník pro zábavu a poučení*. 1902, **1**(12), s. 178-179. *
- Z cestovního zápisníku⁹. *Rudé květy, ilustrovaný lidový měsíčník pro zábavu a poučení*. 1901, **1**(4), s. 55-57. *
- Z knihy „Mysterium ženy“. *Ženský obzor*. 1902, **3**(5), s. 66-67. *

⁵ Slovinsky nepublikováno.

⁶ V originále „Tuje solze“.

⁷ V originále „Strti“.

⁸ Neověřeno – není dostupné.

⁹ V originále „Na ogrski ravnici“.

Autobiografie

Psaní. *Vesna, belletristický čtrnáctidenník, věnovaný zájmům českých žen*. 1904, **1**(3-5), s. 33-35, 51-53, 67-68.

Vladuša. *Vesna, belletristický čtrnáctidenník, věnovaný zájmům českých žen*. 1906-1907, **3**(2,3), s. 18-19, 33-34.

Z mého mládí. *Vydrovy besedy*. 1905, **5**(4), s. 87-90.

Fejetony, články, úvahy

Maličkosti. Přeložil Otto LAZAR. *Eva, časopis pro vzdělání českých žen a dívek*. 1906, **3**(2,4), s. 40, 62-63.

Obrázek z českých literárních poměrů. *Rovnost, zemský orgán strany sociálně-demokratické na Moravě*. 1905, **21**(4), s. 2-4.

Troje setkání s Macharem. *Čas*. 1904, **18**(59), s. 2-3.

Velectěný pane redaktore. *Čas*. 1904, **18**(1), s. 11-14. *

Všelicos. *Ženský obzor*. 1904-1905, **5**(1), s. 5-6.

Ženské hnutí slovinské. *Slovanský přehled*. 1900, **2**(10), s. 462-465.

* Tyto položky v bibliografii přiložené k diplomové práci Evy Miklavčičové¹⁰ nejsou.

¹⁰ MIKLAVČIČOVÁ, Eva. *Pražské období spisovatelky Zofky Kvedrové*. Praha, 1998. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta.